

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Andra Kammaren.

N:o 13.

Onsdagen den 15 Juni

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 dennes.

§ 2.

Företogos, enligt derom förut fattadt beslut, val af dels tjugufyra valmän för att utse Riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, jemte deras suppleanter, dels sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva af Andra Kammaren blifvit utsedde:

Till valmän:

Herr vice talmannen <i>St. Nilsson</i>	med 175 röster,
» <i>J. F. Carlsson</i> i Fogelhem	» 175 »
» <i>A. P. Danielson</i>	» 175 »
» <i>A. M. Gudmundson</i>	» 175 »
» <i>J. Jonson</i> i Fröstorp	» 175 »
» <i>A. V. Ljungman</i>	» 175 »
» <i>G. W. L. Lönegren</i>	» 175 »
» <i>P. Nilsson</i> i Råby	» 175 »
» <i>S. F. Norén</i>	» 175 »
» <i>A. Persson</i> i Mörarp	» 175 »
» <i>Aug. Danielsson</i>	» 174 »
» <i>J. H. Dieden</i>	» 174 »
» <i>Joh. Johansson</i> i Stockholm	» 174 »
» <i>Sam. Johnson</i> i Hvetlanda	» 174 »
» <i>E. P. Jonsson</i> i Myre	» 174 »
» <i>O. Jonsson</i> i Hof	» 174 »
» <i>A. Larsson</i> i Lund	» 174 »
» <i>N. Nilsson</i> i Espinge	» 174 »
» <i>P. Näsman</i>	» 174 »
» <i>Stormats Math. Olsson</i>	» 174 »
» <i>L. Persson</i> i Heljebol	» 174 »
» <i>N. Petersson</i> i Runtorp	» 174 »

Herr	<i>A. Svenson</i> i Edum	med	174	röster
och »	<i>A. Andersson</i> i Intagan	»	173	»
samt				

Till suppleanter:

Herr	<i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp	med	122	röster,
»	<i>L. P. Mallmin</i>	»	122	»
»	<i>F. Pettersson</i> i Tjärsta	»	122	»
»	<i>O. Erickson</i> i Bjersby	»	121	»
»	<i>E. Ersson</i> i Arnebo	»	121	»
och »	<i>P. Sahlström</i>	»	115	»

Mellan de suppleanter, som erhållit ett lika antal röster, blef ordningen, sådan den här ofvan finnes angifven, bestämd genom lottnings.

§ 3.

Föredrogos men blefvo ånyo bordlagda:

Konstitutionsutskottets memorial n:o 5, samt

Statsutskottets utlåtande n:o 9.

§ 4.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 29, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under fjerde hufvudtiteln, blefvo de af utskottet i samma memorial föreslagna tre voteringspropositioner af kammaren godkända.

§ 5.

Föredrogs statsutskottets memorial n:o 30, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande anslagen under femte hufvudtiteln.

Punkten 1.

Lades till handlingarne.

De i *punkterna 2 och 3* föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

§ 6.

Likaledes blef, efter föredragning af statsutskottets memorial n:o 31 med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts proposition, angående restitution af stämpelafgift till delegarne i sterbhuset efter kabinettskammarhuset friherre Carl Otto Silfverschiöld, den föreslagna voteringspropositionen af Kammaren godkänd.

§ 7.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtanden n:is 32, 33 och 34;

bevillningsutskottets betänkande n:o 5;

bankoutskottets memorial och utlåtande n:is 6, 7 och 8;

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 3 och 4 (i samlingen n:is 10 och 11); samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande N:o 3 (i samlingen n:o 12).

§ 8.

Föredrogos, hvar för sig, och biföllos bankoutskottets nedan nämnda memorial och utlåtande

n:o 3, i fråga om understöd åt affidne kassören i riksbanken J. F. Berns' enka, Anna Maria Berns, född Lindman;

n:o 4, i anledning af väckt motion om understöd åt förre tryckaren i riksbankens sedeltryckeri C. J. W. Berglund; och

n:o 5, med hemställan om eftergift af tjänstemannen vid riksbankens afdelningskontor i Göteborg J. Hallbergs betalningsskyldighet för återstoden af ett emot falsk lånehandling till landtbrukaren F. Carlberg utgifvet lån.

§ 9.

Till afgörande förekom härefter lagutskottets utlåtande n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i 7 kapitlet samt vissa delar af 10 och 11 kapitlen strafflagen.

*Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.*

Utskottet hemställde i detta utlåtande,

att Riksdagen ville, med förklarande att Kongl. Maj:ts förevarande proposition icke kunde i oförändradt skick bifallas, för sin del antaga ett af utskottet framlagdt förslag till lag angående ändring i vissa delar af 7 och 10 kapitlen strafflagen.

Reservationer emot utskottets hemställan hade anmälts

af herr J. Anderson i Tenhult, som hemställt, att Riksdagen ville för närvarande afslå Kongl. Maj:ts föreliggande proposition; samt af herr H. Andersson i Nöbbelöf.

Enligt utskottets förslag skulle 1 § af 7 kap. strafflagen erhålla följande lydelse:

»Hvar som genom att häda Gud eller genom att lasta eller gäcka Guds heliga ord eller sakramenten åstadkommer allmän förargelse, straffes med fängelse i högst ett år eller böter.»

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

Efter det denna § blifvit uppläst anförde:

Chefen för kongl. justitiedepartementet, herr statsrådet von Steyern: Jag har begärt ordet redan nu, dels därför att jag måste deltaga i öfverläggningen uti denna fråga i Första Kammarerna, och dels därför att jag genast vid öfverläggningens början velat, för att förekomma onödig diskussion, gifva till kända regeringens ståndpunkt i fråga om lagutskottets förslag, som i vissa delar skiljer sig från den kongl. propositionen. Jag skall på samma gång begagna tillfället att uttala mig om en eller annan punkt i förslaget, som redan varit föremål för offentlig diskussion, innan detsamma förekommit till behandling inom kammarerna.

Man har gjort sig ganska mycket besvär med att söka utforska de skäl, som föranlett regeringen att nu framlägga dessa förslag om ändringar i vissa delar af gällande strafflag och af tryckfrihetsförordningen. Det förefaller mig emellertid, som om dessa skäl borde vara temligen klara för den, som vill fatta dem. Det är visserligen sant, att det uppdrag, som Kongl. Maj:t gaf nya lagberedningen angående revision af strafflagen, afsåg lagen i sin helhet, men innan detta arbete hann fullbordas, var tiden inne för Kongl. Maj:t att framlägga förslag om antagande af ny fullständig tryckfrihetslag. Denna lag, som är af grundlags natur, måste, såsom hvar och en vet, behandlas af två lagtima Riksdagar, deraf den sista skall vara en sådan, som först inträffar efter sedan nya val till Andra Kammarerna inom hela riket skett. Derför måste förslaget framläggas vid 1887 års Riksdag för att detsamma skulle kunna definitivt afgöras år 1888; eljest hade man nödgats låta saken anstå ytterligare tre år eller till år 1891.

Det förslag till ny tryckfrihetslag som Kongl. Maj:t sålunda ville framlägga för 1887 års Riksdag, borde, bland annat, innehålla bestämmelser om hvad som skulle anses för tryckfrihetsbrott och om straffen därför, och dessa bestämmelser borde, enligt Kongl. Maj:ts åsigt, vara inrättade på samma sätt som den nuvarande tryckfrihetsförordningens, d. v. s. man skulle uppräknat, hvilka handlingar, som skulle vara brottsliga, men i fråga om sjelfva straffen endast hänvisa till allmän strafflag. Nu kunde man icke begära, att Riksdagen skulle vilja antaga en ny grundlag, som hänvisade till strafflagen just i sådana delar, der denna undergick revision. Det var därför, som nya lagberedningen erhöi i uppdrag att skyndsamt inkomma med förslag till erforderliga ändringar i sådana delar af strafflagen, hvilka ansågos stå i närmare förbindelse med tryckfrihetslagen. Då lagberedningen hade att föreslå dylika ändringar endast i 7 och 10 kapitlen strafflagen, mötte hvarken enligt lagberedningens eller Kongl. Maj:ts mening någon svårighet att utbryta dessa båda kapitlen från revisionsarbetet i dess helhet. Det är visserligen sant, att åtskilliga afdelningar i strafflagen stå till hvarandra i det inbördes förhållande, att man gerna bör revidera dem samtidigt, om ej särskilda skäl tala för ett motsatt förfarande. Sådana afdelningar äro kapitlen om stöld, rån och åverkan, om stöld och bedrägeri, om bedrägeri och förfalskning o. s. v. Men äfven detta samband är icke större än att Riks-

dagen år 1855 kunnat antaga en lag om stöld och snatteri samt rån och år 1858 en annan om förfalskning, bedrägeri och annan oredlighet, allt medan ännu den gamla missgerningsbalken i öfriga delar var gällande. Dessutom är det uppenbart, att regeln icke i lika hög grad gäller om alla delar af strafflagen. Till undantagen kunna med allt skäl räknas 7 och 10 kapitlen om religionsbrott och om brott mot offentlig myndighet. Att påstå att man icke kan besluta någon ändring i dessa delar utan att få sig förelagdt ett fullständigt förslag till revision af strafflagen i dess helhet, är allenast ett svepskäl.

Emellertid framlade Kongl. Maj:t till förra Riksdagen förslag till fullständig tryckfrihetslag och till ändringar i 7 och 10 kapitlen strafflagen. Intet af dessa förslag hann af Riksdagen behandlas före dess upplösning. Förslaget till tryckfrihetslag har icke blifvit vid denna Riksdag å nyo framlagdt. Skälet dertill har Kongl. Maj:t redan för Riksdagen tillkännagifvit. Frågan ansågs i sin helhet för stor och för svår, och den tid denna Riksdag komme att vara samlad allt för kort, för att man kunde hoppas på en lycklig lösning af en så omfattande fråga. Men då detta uppskof skulle föranleda det befarade undanskjutandet af frågan för en tid af tre år, måste Kongl. Maj:t göra sig det spörsmål, om det vore rådligt, att saken i alla dess delar finge anstå så länge. Eller funnes icke bland de många i tryckfrihetslagstiftningen innefattade frågor någon eller några, som fordrade ett så skyndsamt afgörande, att Kongl. Maj:t icke borde öfvertaga ansvaret för deras hvila under en tid af ytterligare tre år, och som tillika vore så klara, att de fleste redan kunde anses hafva bildat sig ett omdöme om dem på förhand, så att frågornas behandling icke med en enda dag borde förlänga Riksdagens samvaro? Af sådan beskaffenhet vore, enligt Kongl. Maj:ts mening, frågorna om bestämmande af tidsenliga och därför användbara straff för religionsbrott, om bestämmande af straff, som hittills saknats, för uppmaning till våld å person och egendom, samt slutligen om meddelande af sådana bestämmelser om hvad som borde anses såsom sedlighetsbrott, begånget genom tryckt skrift, att lagens straff därför kunde tillämpas och icke såsom hittills i många fall blifva en död bokstaf. Af dessa skäl har Kongl. Maj:t nu samtidigt framlagt förslag till ändring i 7 och 10 kapitlen strafflagen och till ändring i 3 § tryckfrihetsförordningen. Denna paragraf handlar om tryckfrihetsbrott och straff därför. Detta ämne har i tryckfrihetsförordningen behandlats för sig sjelft och på ett ställe utan sammanblandning med andra ämnen. Det möter därför icke något hinder att utbryta denna helt och hållet fristående paragraf. Den för ej med sig någon annan ändring än en ytterst obetydlig i § 4.

Då jag nu öfvergår till de särskilda delarne af förslaget, skall jag börja med att tillkännagifva, att från Kongl. Maj:ts sida icke möter något hinder mot bifall till utskottets förslag i den nu föredragna äfvensom i den näst följande paragrafen, eller med andra ord, i allt hvad utskottet föreslagit angående de s. k. religionsbrotten.

Detta innebär icke ett erkännande deraf att Kongl. Maj:ts proposition skulle vara oantaglig. Den skiljer sig i sjelfva verket icke så mycket från lagutskottets förslag som man velat låta påskina,

*Än. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)*

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

och som man kunde hafva anledning att tro då man läser utskottets motivering. Hufvudskilnaden är den, att Kongl. Maj:t velat, men utskottet icke velat bereda skydd åt främmande religionsbekännare mot gäckeri af deras troslära och gudstjenst. Något skydd åtnjuta de redan nu, nemligen då gäckeriet har karakteren af fridsbrott, det vill säga när det föröfvas vid gudstjenst eller annan andaktsöfning. Man finner detta af 11 kap. 3 § strafflagen. Efter att hafva i 1 och 2 §§ af samma kapitel stadgat straff för våldshandling å den, som bevisar gudstjenst eller för störande af gudstjenst genom svordom eller oljud eller för åstadkommande dervid af annan förargelse, fortsätter lagen i 3 §: »Hvad i 1 och 2 §§ stadgat är, gälle ock, om der sagda brott föröfvas vid gudstjenst, som dem tillåten är, hvilka till främmande lära sig bekänna. Åstadkommer man hos dem, vid annat tillfälle, förargelse genom gäckeri med deras troslära, straffes med böter.» Detta skydd har Kongl. Maj:t velat utsträcka äfven till sådana fall, då gäckeriet utöfvas vid andra tillfällen än vid främmande trosbekännarens gudstjenst. Detta vore, enligt mitt förmenande, alldeles i sin ordning. Det är en ganska stor oegentlighet och inkonsequens att, på samma gång man medgifver främmande trosbekännare fri religionsöfning här i riket, prisgifver man deras troslära och gudskyrdan åt smädelsen och hånet, hvilket är något helt annat än den allvarliga om ock stränga granskning, som dessa trossamfund lika väl som svenska kyrkan äro skyldiga att underkasta sig, och som ingen tänkt på att undertrycka eller förbjuda. Ett sådant skydd öfverensstämmer ock med den protestantiska uppfattningen och förekommer i alla protestantiska länders strafflagar. Den norska strafflagen innehåller t. ex.: »söker någon att förarga dem, som bekänna sig till en annan än statens offentliga religion och uppehålla sig här i riket, genom att drifva gäck med deras trosbekännelse, straffas han med böter eller fängelse». — I Danmarks strafflag finnes ett gemensamt stadgande om straff för gäckeri med alla i landet tillåtna kyrkors trosläror. Der heter det: »Den som drifver gäck med eller hänar något här i landet bestående religionssamfundets trosläror eller gudskyrdan, straffas med fängelse, icke under en månads simpelt fängelse, eller under särdeles förmildrande omständigheter, med böter». — Den tyska strafflagen innehåller: »Den, som genom att offentligen häda Gud, åstadkommer förargelse, eller som offentligen smädar någon af de kristna kyrkorna eller något annat med korporationsrättigheter inom tyska riket bestående religionssamfund eller dess inrättningar eller bruk, straffes med fängelse, högst 3 år». Och uti det finska strafflagsförslaget heter det: »Gör någon offentligen gäckeri med något i Finland erkänt, tillåtet eller tåldt religionssamfundets lära, sakrament eller kyrkliga bruk, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter, ej öfver två hundra mark». — Det är sålunda öfver allt trosläran och gudstjensten eller kyrkobrugen, som skyddas.

Vill man nu skydda främmande trosbekännarens religionslära, måste man använda samma benämning på det man vill skydda för svenska kyrkan. Detta är åtminstone det väsentligaste skälet, hvarför jag tillstyrkt Kongl. Maj:t att i paragrafen intaga en bestämmelse om

skydd för svenska kyrkans troslära. Någon tanke på, att derigenom i nämnvärd mån öka det skydd, som svenska kyrkan redan åtnjuter, har jag så mycket mindre haft, som jag för min del anser, att åtminstone svenska kyrkans egna bekännare böra vara ense derom, att denna kyrka, såsom grundad i Guds ord, har tillräckligt skydd mot gäckeri af sin troslära i det straff, som lagen redan nu innehåller för gäckeri med Guds ord och sakramenten,

Vill man emellertid utesluta ur förslaget allt tal om straff för gäckeri af främmande religionsbekännares troslära, så följer af hvad jag nu anfört, att derur också bör utgå hvad som stadgas om straff för gäckeri af svenska kyrkans troslära. Dermed försvinner också den enda anledning, som förmått Kongl. Maj:t att sammanföra alla religionsbrotten i en paragraf i stället för att de i gällande strafflag äro fördelade på två.

Detta har skett emedan det icke kunde anses lämpligt att, såsom i det ursprungliga förslaget ifrågasatts, stadga i en paragraf ett strängare straff för gäckeri af Guds ord, och i en annan ett lindrigare straff för gäckeri af trosläran, då man ansåg dessa begge brott i hufvudsak sammanfalla. Af utskottets uppfattning åter följer som en konsekvens, att man bibehåller fördelningen i 2 paragrafer. Gör man detta, bör man också i 2 § bibehålla det lägre straffet för gäckeri af gudstjensten, som nu finnes i lagen. Kongl. Maj:ts mening var ej heller att vid lagtillämpningen gäckeri af gudstjensten skulle straffas högre än nu sker. Visserligen sammanfördes brottet med ett strängare brott i en paragraf, under en gemensam strafflatitud, hvars maximum blef något högre än den 2 §:en nu stadgar, men man kunde taga för alldeles gifvet, att det ringare brottet alltid skulle komma att i tillämpningen beläggas med straff inom den lägre delen af latituden, böter eller kortare tids fängelse.

Af hvad jag nu anfört torde kammaren emellertid finna, att hufvudsakliga skilnaden mellan Kongl. Maj:ts och utskottets förslag är hvad som stadgas om straff för gäckeri af främmande trosbekännares religionslära. Faller denna fråga, så förfalla också nästan alla de öfriga skiljaktigheterna mellan de båda förslagen. Och då jag af utskottets betänkande, och den enhällighet, med hvilken detta omfattats inom utskottet, ser, att här icke är någon utsigt till att kunna bereda främmande trosbekännare det skydd, som de åtnjuta hos våra närmaste stam- och trosförvandter, så vill jag icke längre hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, hvarken i denna eller dermed sammanhängande delar, utan nöjer mig med att uttala den önskan, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag.

Detta förslag innebär i alla afseenden en mildring af nu gällande lagstiftning angående religionsbrott. Straffarbete skulle, enligt förslaget, icke kunna ådömas för sådana brott och högsta straffet skulle blifva ett års fängelse. Sjelfva handlingens straffbarhet skulle inskränkas till det fall, då gäckriet åstadkommer allmän förargelse. Detta tillägg af ordet »allmän» i utskottets förslag har visserligen till en början hos mig väckt någon betänklighet. Men jag finner, vid jämförelse med hvad 13 § i 18 kapitlet strafflagen innehåller i fråga om sedlighetsbrott, att det är strafflagens mening att allmän

*Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)*

*Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)*

förargelse alltid åstadkommes, då gäckeriet förekommer i skrift, som man utsprider eller låter utsprida; och häraf har jag dragit den slutsatsen, att detta ännu mera måste anses vara fallet, när gäckeriet sker inför en menighet eller i ett offentligt föredrag. Under denna förutsättning anser jag utskottets förslag jemväl i denna del någorlunda tillfredsställande.

Lagutskottets förslag i dessa paragrafer är mildare än något annat lands lagstiftning, som öfver hufvud straffar kränkningar af den religiösa känslan. Men lagens mildhet gör också, att betänkligheterna mot dess allvarliga handhafvande böra förfalla. Och staten är bättre betjend med lagar, som motsvara rättskänslans fordringar, och därför utan tvekan kunna tillämpas, än med lagar, som äro så stränga, att både åklagare och domare nästan tvingas att uppsöka utvägar att undgå deras tillämpning.

Jag skall nu yttra mig om en annan punkt i förslaget, om hvilken utskottet ända från början varit ense med Kongl. Maj:t. Jag syftar på ändringen i 10 kapitlet 14 § strafflagen rörande uppmaning till våld mot person eller egendom. Kammarerna finner lätt, att här icke är fråga om någon slags undantagslagstiftning. Här föreslås icke att stadga särskilda strängare straffbestämmelser för vissa föreningar eller samfund med så eller så beskaffade åsigtter och tendenser. Detta är karakteren på utlandets socialistlagar. Här vill man i den allmänna strafflagen införa straffbestämmelser, som skulle gälla för samhällets samtliga medborgare, lika väl som bestämmelserna angående mord, förfalskning, stöld o. s. v. I alla nyare strafflagar har man ansett sig böra införa stadganden jemförliga med dem, som nu här hafva föreslagits. Men man går i dessa främmande lagar vida längre, ty man straffar der uppmaningar till brott i allmänhet, ja äfven uppmaningar till olydnad mot statens lagar, till och med om denna olydnad icke är belagd med straff, t. ex. vägran att betala skatt o. s. v. Så långt vill man icke gå här. Men att tiden nu är inne, att i den allmänna strafflagen införa straff för uppmaning till våld mot person eller egendom, inser nog hvar och en, som följt med de senaste företeelserna i vårt land. Om också dylika uppmaningar endast i undantagsfall framträd i sin mest ohöjda gestalt, t. ex. vid vissa större arbetsinställelser, så har man dock vid andra tillfällen icke sparat på antydningar derom, att våldsåtgärder snart nog vore det enda verksamma medlet, hvarmed man kunde komma i besittning af förmenta rättigheter eller hämnas oförrätter, som man tror sig hafva lidit, eller hvarmed man kunde framtvunga önskade åtgärder, icke blott af enskilda personer, utan ock af offentliga myndigheter. Att sådant tal, då det idkkeligen upprepas inför menigheter eller sprides i tryckt skrift, slutligen skall bära frukt, är uppenbart. Jag vill visst icke påstå, att staten i sin helhet ännu löper någon fara; men jag anser att det är statens skyldighet att tillse, att icke heller enskilda medborgare löpa fara till person eller egendom. Och staten har härvidlag en pligt att fylla, till och med mot sjelfve våldsverkaren, den som utför den fysiska våldshandlingen; ty den som utför våldet är icke den som uppmanat dertill, han aktar sig nog, utan det är hans vilseledda verktyg. Derfor är en lagstiftning, som bereder

möjlighet quäfvä dylikt ofog i sin linda, innan det hunnit utbryta i handling, i sann mening en human lagstiftning. Ty det är en verklig grymhet att stillatigande åse, huru tanklösa och oförståndiga människor låta af illasinnade uppviglare locka sig att begå brottsliga handlingar, och först då, när brottet är begånget, låta lagen gripa in med all den stränghet, som det fullbordade brottet måste kräfvä. Lika visst som det är en af statens förnämsta pligter att upprätthålla säkerheten till person och egendom, lika angeläget är att statsmagten utrustas med de för detta ändamål lämpligaste medel, så att ej det tyngsta och strängaste straffet drabbar det jemförelsevis viljelösa redskapet, under det sjelfva anstiftaren och uppviglarerna går fri.

Ang. ändring i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen.
(Forts.)

Man har anmärkt, att förslaget i denna punkt skulle vara otydligt; och som stöd derför har man åberopat högsta domstolens yttrande. Detta är ett misstag. Af högsta domstolens medlemmar hafva sex lemnat förslaget i denna del utan anmärkning. En ledamot, nemligen justitierådet Örbom, har visserligen gjort en erinran vid förslaget, men icke derför att det skulle vara otydligt. Han anser det tydligt att i lagtexten afses endast fysiskt våld å person eller egendom, men vill af nya lagberedningens motiv sluta, att lagberedningen afsatt något mera. Och äfven för egen del anser han, att det erfordras uttrycklig föreskrift i lagen, att icke allenast den, som uppmanar till våld å person eller egendom, utan äfven den, som eljest, på ett för den allmänna säkerheten till person eller egendom hotande sätt, uppviglar till omstörtande af samhällsordningen eller hetsar till tvedrägt och förföljelser hela samhällsklasser emellan, gör sig till ansvar förfallen.

»Skulle emellertid», fortsätter justitierådet Örbom, i hvad 14 § vidkommer, »den förut antydda uppfattningen af dess syfte, hvilken, såsom redan är nämnt, grundas mera på motiveringen än på lagtexten, befinnas oriktig, och anse ordningsmagtens representanter förhållandena i vårt land ännu icke hafva gestaltat sig så, att ytterligare och mera effektiva skyddsåtgärder äro oundgängliga, ega naturligtvis de erinringar jag här dristat framställa icke någon vidare betydelse; och har i sådan händelse jag icke mot förslaget, sådant det i nu ifrågasvarande hänseende befinnes, något att anmärka».

Då man emellertid ansett det obehöfligt att utsträcka straffbarheten så långt, som af justitierådet Örbom blifvit ifrågasatt, har paragrafen lemnats oförändrad.

De förbrytelser, vid hvilka jag nu förnämligast uppehållit mig, nemligen religionsbrott och uppmaning till våld å person eller egendom, är af beskaffenhet, att de, i likhet med sedlighetsbrotten, begås förnämligast genom tryckt skrift.

Blifver strafflagen icke ändrad vid innevarande riksdag och tryckfrihetsförordningen vid denna och följande riksdagar, förblifver allt vid det gamla i ännu fyra år. Men att under så lång tid låta här berörda förbrytelser fortfarande åtnjuta straff-frihet eller något som gränsar dertill, derför har Kongl. Maj:t icke velat åtaga sig ansvaret. Derför har Kongl. Maj:t framlagt lagförslag, som, på samma gång de skulle leda till målet, tillika äro så moderata, att de kunna för-

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.

svara sin plats i den allmänna strafflagen, äfven under normala tider. Vill nu Riksdagen genom att förkasta förslagen, åtaga sig ansvaret? Det är frågan!

(Forts.)

Herr Anderson i Tenhult: Såsom synes, har jag reserverat mig mot detta förslag; och då jag för denna min skiljaktiga mening redan i reservationen framlagt mina skäl, inskränker jag mig nu till att yrka bifall till denna min reservation.

Herr Smedberg: Efter det yttrande vi nu hört från statsrådsbänken har jag icke mycket att säga. Endast det vill jag hafva uttalat, att jag, i motsats mot reservanten, herr Anderson, anser det vara ganska välbetänt att särskildt behandla vissa utbrutna delar af strafflagen; ty skola vi vänta tills strafflagen kan blifva i sin helhet reviderad, då torde vi få vänta länge, och det vore detsamma som att i förevarande afseende fortfarande kvarstå på samma ståndpunkt som nu med strafflagens orimligt höga straffbestämmelser. 1864 års strafflag är icke resultatet af en enda Riksdags behandling af alla delar af lagen, utan blott en sammanföring af vissa delar deraf, som redan förut undergått behandling. Så anser jag ock vara rättast att äfven nu gå tillväga eller att göra endast vissa bestämmelser till föremål för behandling; ty svårigen kan man tänka sig, att lagutskottet skall under en riksdag hinna med att i sin helhet granska och behandla en ny strafflag utan att detta skall göra ett obehörigt intrång på de många göromål, som i öfrigt tillkomma detsamma.

Att strafflagen i sin helhet ännu icke blifvit behandlad af lagberedningen anser jag således icke vara skäl för ett afslag å Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag till ändringar i vissa delar af densamma, helst dessa ändringar obestriddligen innefatta betydliga förbättringar af nu gällande, motsvarande bestämmelser, särskildt väsentliga straffnedsättningar för både religiösa brott och förbrytelser mot offentlig myndighet. Detta synes mig vara att gå i den rätta riktningen och man följer dervid för öfrigt endast den grundsats, som lagberedningen visat sig i flera afseenden hafva gjort till den bestämmande för sig.

På dessa skäl kan jag icke annat än biträda lagutskottets förslag, till hvilket jag ock yrkar bifall.

Herr Gustafsson: Jag vill icke bestrida herr justitieministerns utsago, att den kongl. propositionen framkommit endast för att bereda främmande trosbekännare samma skydd som den svenska kyrkans bekännare. Och då det från regeringens sida nu erkänts, att hon icke håller på sitt förslag i det afseendet, skall jag icke uppehålla mig vid den saken, ehuru nog derom kunde vara mycket att säga. Jag vill derfor hålla mig till lagutskottets förslag.

Då utskottet lätit Kongl. Maj:ts proposition vederfaras en ganska sträng behandling, har utskottet, enligt min mening, härvidlag handlat fullkomligt riktigt. Men jag tror, att det ändå finnes tillräckligt kvar i förslaget att man bör noga betänka sig, innan man går in derpå. Lika med reservanten, herr Anderson, har jag derfor ingen benägenhet att antaga förslaget.

Mine herrar! Detta förslag får icke betraktas såsom ett helt för sig, utan det har sammanhang med något annat, som man icke får förbise — det utgör nemligen en af länkarne i en kedja, med hvilken man vill klafbinda svenska folkets yttrandefrihet — en andra länk ligger för närvarande hos konstitutionsutskottet; och säger kammaren nu sitt a i det ena afseendet, kan man vara temligen viss på att den också får säga b i det andra.

Men det finnes äfven andra länkar i denna kedja. Här gäller det icke allenast religionsbrott. Ty gå vi till 10 kap. 11 §, så har straffet för deri omhandlade förbrytelser höjts mot hvad det nu är. För uppmaning till uppror, utan att deraf följer straffbar verkan, utgör straffet för närvarande fängelse i *högst sex månader* — i det föreliggande förslaget stadgas endast fängelse; och det kommer således att ligga i domarens skön att ålägga längre strafftid än sex månader.

Hvad 14:de § beträffar, har, enligt hvad justitieministern nämnt, intet annat skäl för ändringen förekommit, än att derigenom en lucka i lagstiftningen skulle fyllas. Men om i detta afseende en lucka i gamla lagen funnits, så tror jag likväl ej att strafflöshet derigenom möjliggjorts. Har det varit en lucka, så har det varit en sådan, som tillät friska luften strömma in, och stänger man denna lucka, så är nog detta för att qväfva vår yttrandefrihet. Det gifves en annan fanatism än den religiösa, nemligen den politiska, och i oroliga tider kan äfven den leda till öfvergrepp och missbruk. Då en ledamot af högsta domstolen sagt, att han vore högeligen oviss om lagens mening, borde Riksdagen sannerligen betänka sig, innån den antager en så sväfvande lag. De som tillämpa lagen känna kanske icke alltid dess motiv, och därför bör lagen vara sådan, att texten låter förklara sig utan studier af motiven. Jag vill i korthet yrka bifall till herr Johan Andersons i Tenhult motion, hvilken jag anser för närvarande mest tillräddlig. Då denna Riksdag sammankallats blott för en ekonomisk fråga, torde det icke vara riktigt att förelägga densamma en i vårt sociala lif så djupt ingripande lagstiftningsåtgärd som den nu förevarande, utan bör väl härmed snarare uppskjutas till en kommande Riksdag, hvilkens ledamöter valts äfven med hänsyn till frågor af sådan natur som denna. Jag yrkar bifall till herr Johan Andersons i Tenhult reservation.

Herr Waldenström: Jag har visserligen ingen förhoppning att kunna åstadkomma någon ändring i hvad alla kunna se skola blifva denna kammares beslut, men jag har ändå icke velat under tystnad förbigå Kongl. Maj:ts proposition eller detta utskotts betänkande. Då jag läste ifrågakvarande proposition blef jag — det måste jag tillstå — mycket bekymrad, ty 1:sta §:ns ord äro i allt fall uttryck af en sådan reaktion i andligt afseende, som icke nu mera borde förekomma hos oss. När jag sedan läste lagutskottets betänkande, blef jag därför glad att finna, att utskottet gifvit akt på de högst grave-rande skäl, som justitierådet Åbergsson anförde mot lagberedningens förslag; samt utslutit orden: »eller svenska kyrkans eller främmande, till offentlig religionsöfning berättigad församlings troslära eller gudstjenst». Vål må erkännas, att man icke bör smäda vare sig svenska

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

kyrkans eller främmande, till offentlig religionsöfning berättigad församlings troslära eller gudstjenst, men en annan sak är, om man skall belägga en sådan gerning med *borgerliga* straff, hvarförutom man kan med skäl fråga, om det är mindre orätt att begå dylik förbrytelse mot ett religionsamfund, som icke, enligt dissenterlagen, vunnit rätt att såsom själfständig församling bestå i vårt land.

Vidare är det uppenbart, att det i tusen fall måste blifva synnerligen svårt att säga, hvad skilnaden är mellan gäckeri och kritik. Enligt hvad justitieministern nämnt, skulle kritik vara tillåten; men hvari den skiljer sig från gäckeri, det skall, som sagdt, i tusende fall blifva svårt att angifva, såvidt som en kritik äfven kan vara satirisk. Ett mycket slående bevis härför lemna oss ett yttrande i högsta domstolen der det talas om, huru Luther lät »den heliga vredens ord» ljunga emot katolikernas dogmer. Ingen har öfverträffat, och ingen kommer väl att öfverträffa Luther i konsten att häna och smäda olika tänkandes tro och åsigter. Jag är säker på att, om Kongl. Maj:ts proposition nu ginge igenom, skulle man i en predikan icke kunna anföra en sida ur Luthers skrifter, der han talar om påfven och de katolska dogmerna, utan att riskera att komma i fängelse. Ty sådant hån och sådana smädelser, som Luther utslungade mot katolska kyrkan har man väl aldrig sett maken till. En katolsk teolog har därför med rätta sagt om honom, att, om katolikerna ansträngde sig än så mycket, skulle de i den vägen dock aldrig kunna åstadkomma, hvad som för Luther var den lättaste sak i världen. Och, dock måste smädelserna kallas »den heliga vredens ord», när de komma från *honom*. Komme de från någon annan, blefve nog domen en annan.

Det måste därför med tacksamhet erkännas, hvad lagutskottet i denna punkt gjort. Jag tror ock att herr justitieministern begått ett stort misstag, då han trott sig göra främmande trossamfund en tjänst genom att med straff belägga förargelse, åstadkommen genom gäckeri med deras troslära eller gudstjenst. Jag tror, att bland de dissenters, som finnas i vårt land, icke många skola tacka för en sådan tjänst.

Detta beträffande Kongl. Maj:ts förslag.

Hvad nu angår lagutskottets eget förslag, lider det intet tvifvel, att äfven detta laborerar med ganska stora svårigheter; och huru mycket man än må tala om lättheten att tillämpa detsamma, så skall det, enligt hvad jag förstår, alltid jag möta otroliga svårigheter. Det står i detta lagförslag: »Hvar som genom att häda Gud eller genom att lasta eller gäcka Guds heliga ord eller sakramenten» etc. Det spörjes då först, hvad som menas med Guds heliga ord. Dermed menas i allmänhet, enligt den lutherska kyrkans lära, detsamma som den heliga skrift. Jag tänker mig nu, att en människa lastade eller gäckade en del af den heliga skrift, t. ex. den berättelse der det talas om Bileams åsna, eller huruledes Simson slog ihjäl tusen filistéer med en åsnakindbåga; och det synes verkligen egendomligt, om ett sådant gäckeri skulle kunna straffas med fängelse intill ett år.

Jag kommer vidare till frågan om gäckeri med sakramenten. Hvad är då att gäckas med sakramenten? Lagutskottet vill med straff belägga den som smädar, lastar eller gäckar sakramenten, utan

att man af dess betänkande blir klok på hvad gäckandet är till skilnad från smädandet. Jag vet, att det finnes många, som anse det visserligen icke såsom ett smädande men väl såsom ett gäckeri med nattvarden, att medlemmar af den lutherska kyrkan samlas till enskild nattvardsgång, under det att andra åter icke kunna deri se något gäckeri eller öfver hufvud något ondt alls.

Men lagutskottet säger, liksom Kongl. Maj:t, att det icke är sjelfva lastandet eller gäckandet eller hädandet, som skall blifva föremål för straff, utan endast den derigenom åstadkomna förargelsen. Utskottet skiljer sig dock från Kongl. Maj:t derutinnan, att det yrkat straff först *då*, när hädandet, gäckandet eller lastandet åstadkommit *allmän* förargelse; hvaremot herr Bergström i sin till betänkandet fogade reservation i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, ansett det vara nog, att det åstadkommit förargelse.

Hvad menas nu dermed, att en människa varder »förargad»? Enligt det teologiska språkbruket förstår man dermed, att en människa genom det onda förföres till att göra synd. Skulle man här mena det samma, så skulle straffet drabba den brottslige först då, när det kunde visas, att hans gäckeri vållat, att många blifvit fölledda till synd. Om deremot blott *någon enskild* genom att åhöra ett samtal mellan två personer, som gäckas med Guds ord, förföres till synd, då skall, enligt utskottets egna ord, sådant icke kunna blifva föremål för åtal och straff enligt denna lag! Men *huru många* skola då förargas för att man skall anse *allmän* förargelse vara å färde? Och hvem skall besvara den frågan? Så vidt jag förstår, skall det blifva omöjligt att döma efter annat än godtycke i de mål, som anhängiggöras efter denna paragraf.

Menas deremot med förargelse det, att en människa blir förtörnad, att gäckeriet uppväcker hennes afsky, så visar denna afsky, att gäckeriet och hädelsen icke gjort henne någon skada. Det är först då, när människan genom gäckeriet och hädelsen drages ned i synd, som skada sker. Men, enligt utskottets motivering, skulle handlingen draga straff, icke i och för sig, utan endast med afseende på den skada, den finnes göra bland människor.

Men äfven om man fattar ordet förargelse i den senare betydelsen, står den frågan kvar: när skall man kunna anse, att förargelsen är *så allmän*, att man kan göra sak af den? Och när är den *så enskild*, att man icke får göra sak af densamma?

Herr justitieministern sade, att man har mycket undrat hvarför Kongl. Maj:t framlagt sitt förslag i denna sak, men han behöfde icke närmare redogöra derför, emedan han toge för gifvet, att anledningen vore allmänt känd. Ja, alla människor känna nog hvad som är yttersta orsaken till denna lag, nemligen att herr justitieministern i ett särskildt mål, som han lät anhängiggöra, tog saken från origtig sida. Hade han tagit saken på rätt sätt, så hade den sannolikt fått en annan utgång.

Jag skall icke göra något yrkande, utan vill endast hafva dessa ord förvarade i protokollet. Jag hemställer för öfrigt till herrarne att tänka efter, om man med ett förslag, sådant som detta, kan göra någon verklig nytta.

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

Herr Hammarlund: Jag anhåller att få yrka afslag å det föreliggande betänkandet.

Denna kongl. proposition sammanhänger på det närmaste med och har tillkommit i anledning af förslaget om ändring i tryckfrihetsförordningen. Om detta senare förslags öde veta vi visserligen ingenting för närvarande. Men jag antager, att konstitutionsutskottet kommer att afstyrka och kamrarne att afslå sistnämnda proposition just på de skäl, som äro angifna i sjelfva statsrådsprotokollet. Då förslaget till ny tryckfrihetsförordning, den 14 februari 1887 föredrogs i statsrådet, yttrade nemligen herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet följande: »Det är ej möjligt att i en sådan lag omarbeta något eller några af hufvudpartierna; utan att omskrifva hela lagen.

Jag gillar samma mening, och hoppas att den äfven skall göra sig gällande i kamrarne, då förslaget om ändring i tryckfrihetsförordningen der förekommer. Vid sådant förhållande synes mig någon ändring i strafflagen i närvarande stund icke behöflig.

Härtill kommer ytterligare ett viktigt skäl för afslag å föreliggande lagförslag. Då under senare åren partiella förslag till ändringar i strafflagen framkommit, har man alltid svarat, att man icke borde utbryta särskilda delar ur strafflagen. Så har man sagt, då det gällt ändring i straffbestämmelserna rörande snatteri och stöld; så äfven i fråga om bestämmelserna rörande straffpåföljden, förlust af medborgerligt förtroende.

Så också för några dagar sedan, då det gälde att vidtaga ändringar i lagbestämmelserna rörande nödvärnsrätten.

I alla dessa fall, der behofvet af ändring dock varit känt och erkänt, har alltid framhållits och af Riksdagen godkänts den meningen, att man icke borde göra partiella ändringar i en sådan lag som strafflagen. Vid sådant förhållande bör man, synes det mig, ännu mindre göra några ändringar på ett område, der något verkligt behof af sådana icke alls föreligger.

Jag yrkar rent afslag å hela betänkandet.

Herr Anjou: Jag har icke begärt ordet för att yttra mig i sjelfva hufvudfrågan, utan jag har gjort det, därför att jag icke ansett det lämpligt att hafva varit tillstädes i den svenska riksförsamlingen, som ju består af män, de der bekänna den evangeliskt-lutherska läran, utan att protestera mot ord, som här blifvit fällda, då man emot Märten Luther, hvilken hela Europas kultur, vetenskap och konst har att tacka för så mycket, utkastat sådana ord som att han skulle varit den, som mest af alla utmärkt sig i konsten att smäda och lasta andras trosbekännelse. Det är emot ett sådant yttrande, jag ansett mig böra nedlägga min protest. Denne man har dock varit banbrytaren för hela den nya tiden, förutom på det andliga området, äfven i vetenskap och konst. Jag vill högt protestera mot de beskyllningar, man här framkastat emot honom och tillika framhålla att, då han yttrat sig skarpt emot med honom olika tänkande, har han icke yttrat sig på annat sätt än som varit öfverensstämmande med den tidens sed.

Med herr Anjou förenade sig herrar *Redelius, Metzén, Janson i Carlshed, Petersson i Hamra, Johansson i Esset, Petersson i Boestad, Ekeborgh, Wieslander och Pettersson i Dänningelanda.*

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

Vidare yttrade:

Herr Waldenström: Jag borde kanske icke svara något på det, som herr Anjou nyss sade, då det ju egentligen icke hör till saken. Men så mycket har jag läst Luthers skrifter — och jag tror, att ingen här i kammaren gjort det mer än jag — att jag är alldeles säker på att, om Kongl. Maj:ts förslag gått igenom och någon understätt sig att mot svenska kyrkans eller annat samfunds troslära tala hälften så starka ord, som Luther talat emot katolikerna, så hade han, enligt den nya lagen, kunnat dömas till fängelse såsom den der både lastat och gäckat det ifrågavarande samfundets lära.

Herr Nyström: Är det någon, som är mycket angelägen att lappa på strafflagen, så finnes det rika tillfällen och anledningar att företaga sådana experiment, utan att man derför behöfver gå in på sådana lagförslag, som det nu föreliggande. Jag skall bedja få uppläsa två eller tre ställen ur strafflagen, som väl kunna tariffva en ändring, utan att man derför behöfver ingå på eller vidröra öfriga delar af densamma. Ett sådant stadgande finna vi i 5 kap. 7 §, der det heter: »Varder man af annan öfverfallen med våld eller hot, som innebär trängande fara: då ege man rätt till nödvärn och vare saklös för den skada, som man till farans afvärjande gör». *Jemför nu härmed 14 kap. 3 § 2 mom., der det heter: »var gerningsmannen, utan egen skuld, genom svår förolämpning eller synnerlig misshandel, af den dräpne till vrede retad, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande: då må tiden för straffarbetet till sex år nedsättas!»* I dessa mot hvarandra stridande paragrafer finnes visserligen anledning till ändringar, som mycket väl kunde gå för sig, utan att man derför behöfver vidröra öfriga paragrafer i strafflagen. Den senare lagbestämmelsen är också en sådan, hvars tillämpning gång efter annan medfört de mest i ögonen fallande orättvisor. Jag vill anföra ännu ett af dessa lagrum, som mycket väl kunna behöfva ändras, nemligen i 14 kap. 24 §, der det heter: »Har qvinna sökt enslighet vid födseln, och varder *fostrets död, utan hennes uppsåt, orsakad af det hjälplösa tillstånd, hvori hon sig försatt; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med två år*». Detta är endast ett exempel på strafflagens många barbariska bestämmelser, hvilka dock med ett enda penndrag kunde förändras. Vill kammaren göra ändringar i strafflagen utan att företaga någon ändring af densamma i sin helhet, finnas således rika tillfällen dertill utan att man behöfver gå in på paragraferna i det kapitel, hvarom här är fråga.

Och då jag finner att herr justitieministern har förklarad, att han är nöjd med den betydliga afprutning, som lagutskottet gjort i afseende på Kongl. Maj:ts förslag, så har enligt min tanke den allra viktigaste anledningen till vidtagande af den föreslagna ändringen bort-

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.

fallit. Vid sådant förhållande vill jag, utan att inlåta mig på någon närmare motivering, instämma i den af herr Anderson i Tenhult afgifna reservation och således yrka afslag å föreliggande betänkande.

(Forts.)

Herr Rydin: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid. Jag vill endast fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att den fråga, som föreligger, är af den beskaffenhet, att man ansett åstadkommandet af en bättre tryckfrihetsförordning betingas deraf, att allmänna lagens bestämmelser om straff å dem, som göra sig skyldiga till hädelse, blifva mildare. För att åstadkomma en bättre rättsskipning i afseende å tryckfrihetens missbruk har man ansett nödigt att äfven ändra den allmänna lagen i de delar, som beröra tryckfrihetsförordningen samt bringa desamma i bättre öfverensstämmelse med nämnda förordning, hvilken, som man vet, i förhållande till strafflagen är otydlig och ter sig helt annorlunda än i förhållande till den lag, som gälde då förordningen kom till stånd, nemligen missgerningsbalken i 1734 års lag. I följd deraf att tryckfrihetsförordningen och nu gällande strafflag icke riktigt öfverensstämma med hvarandra, har man alltså velat framställa ändringsförslag i afseende å såväl den ena som den andra lagen. Man har här talat om en revision af tryckfrihetslagen likasom af strafflagen i sin helhet och man har klandrat herr justitieministern därför att han icke framlagt ett fullständigt ändringsförslag. Han har ju emellertid framlagt ett dylikt förslag, fastän detta af anförda skäl icke blifvit vid denna korta Riksdag förnyadt. Men ur detta förslag har Kongl. Maj:t utbrutit och understält Riksdagens pröfning den del, som afser nya bestämmelser rörande brott och straff, hvilket desto hellre kunnat ske som strafflagen i denna del mycket väl kan tagas för sig utan rubbning af sammanhanget i öfriga delar. Deraf kan man se huru den nya tryckfrihetsförordningen i dess helhet kommer att te sig och finna en vägledning, huruvida man bör gå i den riktning, som Kongl. Maj:t anvisat eller om man bör inslå någon annan väg. Önskar man verkligen en förändring af tryckfrihetsförordningen i angifvet syfte, måste man således vidtaga motsvarande ändring i allmän lag. Och om man ser på dessa nya bestämmelser och särskildt de, som föreligga beträffande 7 kap. af strafflagen, så måste väl en hvar erkänna, att här förekommer den förmildring af lagens bestämmelser, som varit af behovet påkallad för att tryckfrihetsförordningen må kunna tillämpas. Särskildt är detta fallet beträffande möjligheten att kunna beifra förbrytelser, som sära den religiösa känslan så att, genom undanrödjande af de svårigheter, som i det afseendet förefunnits, tryckfrihetsförordningen lättare kan blifva tillämplig och i samma mån äfven verksam.

I afseende å redaktionen har man fäst sig vid uttrycket »allmän förargelse». Detta uttryck återfinnes emellertid i 16 §:en regeringsformen, der det heter: Konungen eger — — ingens samvete tvinga eller tvinga låta, utan skydda hvar och en vid en fri utöfning af sin religion, såvidt den derigenom icke störer samhällets lagar eller *allmän förargelse* åstadkommer».

Dessa ord »allmän förargelse» betyda således i allmänhet ett

sårande af den religiösa känslan. Häremot har blifvit anmärkt, att om allt, som sårar den religiösa känslan, skall anses straffvärdt, så skulle hvarje slag af teologisk kritik kunna straffas, på sätt herr Waldenström anmärkt, men man både kan och bör uppdraga en skilnad mellan betydelsen af uttrycket »kritik», å ena sidan, och å den andra sidan af orden »gäckeri och hädelse», skilnaden ligger deri, att ordet kritik innebär ett sökande af sanningen, hvilket tydligen framträder såsom kritikens mål, hvilket deremot icke kan sägas om hädaren. Denne söker blott hånet, förnekelsen, lögnen. Deri ligger skilnaden, och det är därför ganska lätt att bedöma hvad som är att hänföra till ena eller andra slaget.

*Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)*

Herr Pålsson: Då det är fråga om att antaga nya lagbestämmelser, och isynnerhet sådana, som angå religionen och dess utöfvande, så tror jag det är alldeles nödvändigt att i första rummet tillse, att dessa bestämmelser äro af den beskaffenhet, att de tillfredsställa oss alla. Jag antager såsom säkert, att det inom denna kammare icke finnes någon som icke vill hafva frihet att dyrka Gud efter sin öfvertygelse, och en sådan frihet anser jag därför böra beredas en och hvar, så att ingen skall kunna ostraffadt bemötas med smädelse eller hån, därför att han utöfvar sin religion i öfverensstämmelse med sin öfvertygelse. Min åsigt är, att denna sak på ett ganska tillfredsställande sätt skulle befrämjas genom antagandet af utskottets föreliggande förslag. Förkastas det, så komma ju de gamla lagbestämmelserna uti ifrågavarande hänseende att fortfarande gälla. Men då det torde vara tillräckligt ådagalagdt, att dessa äro mindre tillfredsställande, och jag anser att man bör taga det bästa som står till buds, så får jag gifva tillkänna, att jag för min del kommer att rösta för utskottets förslag, åtminstone beträffande 1 och 2 §§ i 7 kapitlet strafflagen, ehuru jag icke skall göra något yrkande.

Herr Nyström: Både herr justitieministern och herr Rydin anförde såsom skäl för den föreslagna lagförändringen, att genom densamma de förut gällande hårda lagbestämmelserna blefve mildrade och således deras tillämpning i särskilda fall möjliggjordes. Detta skäl har för mig en alldeles motsatt betydelse. Jag ser hellre att straffbestämmelserna för ett sådant brott som hädelse äro så stränga och barbariska som möjligt, så att de icke kunna tillämpas. Det är därför som jag anser, att med den ifrågasatta lagförändringen kan anstå någon tid. Det brådskar icke dermed, och det finnes dessutom, såsom jag förut påpekat, en mängd andra punkter i strafflagen, der en ändring är mera af behovet påkallad. En lag, som stadgar att den, hvilken åstadkommit allmän förargelse genom att lasta eller gäcka Guds ord och sakramenten skall straffas med fängelse i högst ett år eller med böter, är från min synpunkt icke en bit bättre, än den lag, som stadgar att sådant skall kunna straffas med straffarbete i högst två år. Den religion, som är medveten om, att den är sann, behöfver intet stöd af hotelser om böter, fängelse eller straffarbete.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag.

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

Herr Waldenström: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång begärt ordet i denna fråga. Jag har gjort det med anledning af hvad herr Rydin yttrade för att bemöta min anmärkning derom, att det alltid skulle blifva svårt att afgöra, hvad som vore kritik och hvad som vore smädelse. Skilnaden tyckte han vara lätt att finna, och definierade den sålunda, att kritikern är en som söker sanningen; smädaren är en som söker gycklet, förnekelsen, lögnen. Denna åtskilnad är emellertid bestämdt oriktig. Det gifves nemligen personer, som genom framställningar, hållna i de mest allvarliga ordalag, söka att *undkomma* sanningen, och dessa skulle aldrig kunna drabbas af straff enligt detta lagförslag. Lastaren deremot, sade herr Rydin, söker gycklet, förnekelsen och lögnen. Men jag frågar, huru någon domstol i världen skall kunna afgöra hvad författaren till en skrift eller yttraren af ett ord *söker*. Låt vara att hans ord utgöra en bitande satir, hvem skall dock med bestämdhet kunna afgöra, huruvida under denna satir, som tilläfsventyrs af domaren stämplas såsom lastande, ligger ett sökande efter sanningen eller efter förnekelsen och lögnen. Denne satiriker är kanske lika angelägen att finna sanningen som den, hvilken enligt herr Rydins definition skulle benämnas kritiker.

Herr Rydin sade vidare, att användandet af orden »allmän förargelse» icke borde väcka förvåning, emedan de äfven förekomma i vår grundlag. Ja, hvem vet icke, att de förekomma der; men aldrig har jag hört talas om, att ett obetydligt och obegripligt uttryck blir tydligare därför, att det förekommer på flera ställen. Herr Rydin sökte visserligen äfven förklara ordens betydelse, och sade, att med allmän förargelse afsåges ett sårande af den religiösa känslan. Jag skall dock bevisa, att denna förklaring icke är tillfredsställande, och det med lagutskottets eget betänkande. Det heter der: »Men enligt utskottets tanke är det icke nog, att gerningen åstadkommit förargelse, t. ex. hos en person, som tillfälligtvis råkat att åhöra ett samtal mellan två andra personer och dervid fått höra yttranden, som i öfrigt äro af den i paragrafen angifna beskaffenhet, utan synes man böra jemväl fordra, att gerningen skall hafva föröfvats med någon grad af offentlighet.» Således, om blott *en* människas religiösa känsla blifvit sårad derigenom, att hon åhört ett samtal, som innehållit gäckeri med Guds ord, då skall det, enligt detta lagförslag, icke räknas såsom allmän förargelse. Men att gäckeriet dock haft till följd ett sårande af den religiösa känslan, en förargelse, fastän icke allmän, det kan väl herr Rydin icke förneka. Och då återstår alltid min fråga: Huru många människors religiösa känsla skall hafva blifvit sårad, för att *allmän* förargelse skall hafva åstadkommit? Är det nog, att tio personer kunna stiga fram och säga, att deras religiösa känsla blifvit sårad, eller måste det fordras elfva? Jag ber att få påpeka det allvarliga, som ligger i denna punkt. Det är sannerligen icke någon obetydlig sak det här gäller. Man må visserligen beklaga det nuvarande förhållandet och anstränga sina krafter för att åstadkomma en förbättring deruti, men må man akta sig att dervid, så att säga, hoppa ur askan i elden.

Herr Gustafsson: Ja, ni må ropa på proposition nu, mine herrar, men kommen ihåg att denna fråga, som nu endast en kort stund diskuterats, är kanske långt mera vigtig än mången annan fråga, för hvilkens diskuterande vi hafva använt en hel förmiddag, ja, tron I mig, mine herrar, att denna fråga är fullt lika vigtig som någon tullfråga, ty här gäller det *andliga* svälttullar.

*Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)*

Jag begärde egentligen ordet för att få vända mig mot herr Rydins yttrande, som jag icke kan lemna obesvaradt. Han ville nemligen drifva den satsen, att det här vore fråga om en förmildring i lagbestämmelserna för sådana brott som de här omnämnda. Nej, det är visst icke fråga om någon förmildring. Justitieministern erkände sjelf, att sådan den nu gällande lagen var, kunde den icke tillämpas, och att han ville göra lagen mera »effektiv», som der står. Då han anser lagen sällan kunna tillämpas, vill han nu genom straffdomarnes kvantitet ersätta deras kvalitet.

Herr Rydin talade vidare om skilnaden mellan gäckeri och kritik, samt att det vore gäckeriet man ville åt. För min del får jag säga, att det finnes tillfällen här i lifvet, då det förstånd, den gode Guden gifvit oss, uppmanar oss att kraftigt gripa in mot det oförnuft meniskor framställa som trosläror. Det gifves då äfven många fall, för hvilka en allvarlig kritik icke hjälper, utan der man måste skrida in med löjets gissel och dettas berättigande erkändes ju redan i klassicitetens tid, då man sade, att »löjet gisslar sederna». Då detta vapen vid många tillfällen är det enda som biter, skola vi icke göra oss af med det, ty när det svingas, träffar det hårdt, så att det svider i skinnet. Detta visar också bäst Kongl. Maj:ts proposition, ty den har just tillkommit därför att ortodoxiens förkämpar känt sig träffade af löjets gissel.

Jag fortfar att yrka afslag.

Herr P. A. Siljeström: Jag uppträder hvarken med anspråk eller förhoppning att med mina ord kunna utöfva något slags inflytande på afgörandet af denna fråga, som i sjelfva verket redan torde vara afgjord, utan endast för att göra ett par erinringar, för att åtminstone antyda, huru jag uppfattat hela frågan.

Jag har redan vid ett föregående tillfälle tillåtit mig säga, att jag tror denna Riksdag vara mindre gynsam för afgörandet af vigtiga lagförslag. Vi kunna icke förneka, att vi befinna oss under ett slags högtryck, i synnerhet mot Riksdagens slut, och jag anser det verkligen föga lämpligt att under sådana förhållanden behandla lagfrågor af den utomordentliga vigt som det nu föreliggande förslaget, hvilket icke gäller blott obetydligare lagbestämmelser, utan verkliga principiella frågor, som äro nya för vår lagstiftning. För min del tror jag således, att det vore önskligt, om denna fråga hade kunnat uppskjutas till nästa Riksdag, då man under bättre förhållanden och så allvarligt, som dess vigt kräfver, skulle kunna begrunda densamma. Jag tror icke heller att om omständigheterna för närvarande äro så pressanta, att man icke skulle kunna våga att utsätta sig för det uppskof med tryckfrihetsfrågans afgörande, som deraf skulle blifva en följd.

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.

(Forts.)

Antagandet af de paragrafer i strafflagen, hvarom nu är fråga, skulle i sjelfva verket komma att utöfva ett ganska stort inflytande på behandlingen af tryckfrihetslagen. Man säger visserligen, att det ingenting betyder, om bestämmelserna om straff och brott i tryckfrihetslagen lösryckas från det öfriga; men jag kan icke inse annat, än att dessa bestämmelser hänga så tillsammans med tryckfrihetslagen, att en lösryckning dervidlag är ganska betänklig. Här är fråga om verkliga nyheter i afseende på både religionsbrott, sedlighetsbrott och ordningsbrott, som sedan skulle komma att införas i tryckfrihetslagen; och jag hemställer, om det kan vara skäl, att nu särskildt afgöra dessa frågor, och derigenom i viss mån binda händerna vid en blifvande behandling af tryckfrihetslagen.

Hvad jag nu anfört gäller egentligen de två eller tre första punkterna i förslaget; men derjemte vill jag särskildt yttra mig om den 14:de paragrafen. Det häri föreslagna stadgandet innehåller också en i vår lagstiftning ny princip, och ehuru bestämmelserna, hvarom i denna paragraf är fråga, äro sådana, att man icke kan se annat än att ett fullt legitimt ändamål dermed sökes, tror jag dock, att ordens konstruktion icke utesluter all fara för att paragrafen kan missbrukas. Och skulle denna paragraf, såsom man ej saknar allt skäl att befara, till följd af vissa uttalanden så väl inom högsta domstolen som i statsrådet, endast vara första steget till en så beskaffad positiv inskränkning i yttrandefriheten, att densamma skulle sträcka sig ända till framställningen af teoretiska åsigtter i afseende på samhällets inrättning, då måste jag, för min del, deremot inlägga en lifvig och allvarlig protest. Detta är emellertid något, som framtiden får afgöra, men när en sådan uppfattning upptagits långt ifrån med ovilja på de håll, som nämnts, så har jag icke kunnat underlåta att dervid framställa en anmärkning.

Häruti instämde herrar *Key, Fredholm* i Stockholm, friherre *Nordenskiöld*, friherre *Stackelberg, Beckman, Johansson* i Stockholm, *Winborg, Gust. Ericsson* i Stockholm, *Sundling, Tufvesson, Dahn* och *Nydahl*.

Herr *Liss Olof Larsson*: Då af de många instämmandena tyckes vara temligen gifvet, att lagförslaget kommer att afslås, anhåller jag få antecknad till protokollet, att jag kommer att rösta för bifall till detsamma. Jag kan nemligen icke, trots ifriga efterspaningar, i föreligande lagförslag finna den fara, man sökt varna oss för såväl nu här under diskussionen som på senare dagarne jemväl inom tidningspressen. Jag skulle visserligen, i likhet med en talare på stockholmsbänken, kunna gå in på, att frågan icke är så pressant, att landet skulle gå under, om denna lag icke antoges i år, och att man väl skulle kunna vänta dermed till nästa år, men detta synes mig icke vara något skäl för att afslå lagen nu, och låta den vara till en annan gång, då man kanske skulle blifva nödsakad taga, snart sagdt, hvad som helst, utan att detta vore bättre. Jag anser det således vara lämpligare att nu antaga det föreliggande förslaget, när sådant kan ske i lugn och ro.

Jag hörde äfven af en annan talare yttras, att det icke skulle gå an att antaga lagen derför, att den förbjuder att gäcka och häda Guds ord och sakramenten. Ja, så olika kunna åsigterna vara. I den ort, jag tillhör, har man i allmänhet icke den åsigten, att man vill gäcka och häda hvad man lärt sig anse heligt, och undviker man detta, kommer man icke i kollision med lagen.

*Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)*

Jag kan, som sagdt, icke, trots ifriga efterspaningar, finna någon stor fara förenad med antagandet af denna lag, och förenar mig derför med dem, som yrkat bifall densamma.

I detta yttrande instämde herrar *Rundbäck, Eliasson, Mallmin, Svensson* i Rydaholm, *Sjöberg* i Bodaryd, *Eklund, Hammarberg, Olsson* i Sännersta, *Norén* och *Göransson*.

Herr Jonsson i Hof: Eftersom denna fråga tyckes anses så vigtig, att man bör tillkännagifva sin åsigt i densamma, skall jag också be få göra det genom att nämna, att jag kommer att rösta för afslag.

Herrar *Gumælius* och *Ruhlin* instämde i detta anförande.

Herr Nyström: Jag begärde ordet blott för att svara herr L. O. Larsson. Efter hvad jag hört — och jag tror jag har lika goda öron som han — har ingen här i kammaren velat försvara sjelfva hänet eller gäckeriet. I det anförande han åsyftade var det blott fråga om löje eller ironi, och den åsyftade talaren ville endast framhålla, att hvad som är satir eller ironi, stundom torde komma att betraktas som straffbart hän. Vilja vi anförä andras yttranden, böra vi anförä dem rätt, och så vidt jag hört, har ingen här velat försvara direkt gäckeri eller hädelse.

Herr vice talmannen Sv. Nilsson: Efter min uppfattning stå vi här inför en mycket vigtig fråga, och jag måste erkänna, hvad som äfven af en del talare redan yttrats, att jag för min del icke är beredd att antaga detta lagförslag, sådant det här föreligger. Jag har under denna riksdag icke haft tillfälle sätta mig så in i lagen, att jag vågar förorda den sådan den är, och detta mycket derför, att lagutskottet gjort väsentliga förändringar i Kongl. Maj:ts proposition. Man brukar icke heller antaga ett förslag, så att säga, på rak arm, helst när inom högsta domstolen uttalats väsentliga betänkligheter deremot. Det är visserligen sant att här angifvits flera skäl, som tala för förslaget antagande, men jag kan icke förstå, att det kan komma att medföra någon särdeles stor våda att uppskjuta frågan till en annan riksdag, då Riksdagen har mycket bättre tid och tillfälle att pröfva denna vigtiga lag, än nu vid denna riksdag. Jag hyser således den uppfattningen, att Riksdagen icke nu bör antaga förslaget, och detta under förhoppning, att ett annat förslag kommer att framläggas vid en påföljande riksdag, då man får bättre tid att pröfva det, än hvad förhållandena nu medgifva.

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.

Med herr vice talmannen instämde herrar *Petersson* i Boestad, *Björkman*, *Bondeson*, *Nilsson* i Skärhus, *Truedson*, *And. Olsson*, *Andersson* i Malmö, *Ollas And. Ericsson* och *Bromée*.

(Forts.)

Herr Waldenström: Då jag i mitt första anförande sade, att jag icke ville göra något yrkande, så skedde det därför, att jag tog för alldeles gifvet, att utskottets förslag skulle vinna kammarens bifall. När emellertid utsigterna dertill nu blifvit allt annat än ljusa — jag säger nu icke ljusa i min mening, utan i deras mening, som hylla utskottets åsigt i denna fråga — och jag dessutom anser, att ett afslag nu skulle kunna hafva till följd, att frågan återkomme från Kongl. Maj:t en annan riksdag bättre utredd, så skall jag ändra mig och yrka afslag.

Herr Erickson i Bjersby: Då man hör, huru delade åsigterna i denna ömtåliga fråga äro — en påstår ju, att det föreslagna stadgandet är strängare än det nu gällande, en annan säger tvärt om — så och då häraf torde få anses framgå, att förslaget kräfver en ytterligare pröfning, samt någon fara väl ej kan anses förenad med frågans uppskjutande någon tid, på sätt en reservant redan påpekat, ber jag, som anser, att Riksdagen vid denna frågas afgörande bör gå varsamt tillväga och noga tillse, att hvarje mening, såvidt möjligt är, får göra sig gällande, att för närvarande få yrka afslag å den nu föredragna § 1.

Häruti instämde herr *Aug. Danielsson*.

Herr Boström till Östana: För min del anhåller jag att få yrka bifall till lagutskottets förslag. De, som yrkat afslag, och i synnerhet herr vice talmannen, hafva stött sig derpå, att lagutskottet vidtagit åtskilliga icke obetydliga förändringar i Kongl. Maj:ts proposition; men då herr justitieministern förklarar sig acceptera dessa förändringar, kan denna omständighet icke tillerkännas någon betydelse; mig synes det dessutom ganska ovisst, om något bättre förslag kan väntas från Kongl. Maj:t; och då det nu föreliggande lagförslaget synes mig rätt godt och behöfligt, kommer jag, som sagdt, att rösta för dess antagande.

Herr Berglöf: Då så många uppträd och yttrat sina åsikter i denna fråga, skall äfven jag be att få säga några ord i saken.

Då man behandlar ett lagförslag, bör man alltid tillse, huruvida de förändringar, som med lagförslaget åsyftas, äro af behovet påkallade eller icke. Det föreliggande lagförslaget afser en förändring, som, i min tanke, är af behovet påkallad, och därför vill jag yrka bifall till utskottets förslag. Denna förändring är ock delvis af Riksdagen själf begärd, ty Riksdagen har hos Kongl. Maj:t anhållit om ändring i strafflagen, åsyftande nedsättande af straffsatserna för en del brott och förseelser. Regeringen har nu framlagt ett sådant lagförslag, som visserligen icke afser hela strafflagen, utan endast en del deraf, men orsaken dertill är att söka i den omständighet, att

man är i begrepp att behandla ett nytt förslag till tryckfrihetslag och denna sistnämnda lag kan icke gerna af Riksdagen, med hopp om framgång, behandlas med mindre än att nu gällande strafflag blir i föreliggande delar ändrad och straffsatserna nedsatta under hvad de nu äro i bestående strafflag.

Det skall visa sig att ett bestämdt behof till ändring i strafflagen förefinnes, då man kommer till behandling af frågan om ändringar i tryckfrihetslagen. Då i öfrigt nu föreslagna ändringar i och för sig måste anses vara en förbättring af lagen, torde icke skäl vara för handen att uppskjuta frågans afgörande. Om strafflagen behandlas samtidigt med, eller före tryckfrihetslagen, torde vara likgiltigt, om man blott har klart för sig, huru man vill ändra strafflagens bestämmelser.

Hvad den senare delen af lagförslaget eller den nya 14 § af 10 kapitlet strafflagen beträffar, så äro de bestämmelser, som här föreslås, af högsta behof påkallade. Jag tror, att hvar och en måste erkänna, att *den* bör göra sig förfallen till straff, som offentligen uppmannar till våld emot person eller egendom. Flere gånger har jag hört personer förundra sig öfver, att icke bestämmelser till förhindrande af sådant funnes i strafflagen. Uti det praktiska lifvet, uti domstolarne, der man får på närmare håll höra talas om dessa brott och förseelser, begångna här och der i orterna, te sig förhållandena helt annorlunda än här i kammaren, der mången söker vinna folkgunst och göra sig så behaglig gentemot allmänheten som möjligt. Jag tror icke, att man af ena eller andra anledningen bör hysa någon medömkan med den, som gör sig förfallen till sådan förseelse, som omtalas i denna 14 §, och tillämpningen af det der bestämda straff tror jag icke kunna blifva annat än till gagn för allmänheten.

Här har talats om att uttrycket »*allmän förargelse*» icke skulle kunna gifvas en riktig tolkning. Denna anmärkning är blott ett svepskäl från deras sida, som icke vilja vara med om någon förändring i lagen. Hvarje domare, som haft att tillämpa strafflagen, vet ganska väl rätta innebörden i ett dylikt uttryck, som förekommer på många andra ställen i strafflagen.

På nu anförda skäl, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets föreliggande förslag.

Med herr Berglöf instämde herrar *Löfberg, Smith, Börjesson, Stockenberg, G. Mellin, Johnsson* i Norrkärra, *Bokström, Larsson* i Fole, *Sundberg, Hyggrell, Ruthberg, Brodin, Dahl, Ekeborgh, Martin, Larsson* i Upsala, *Jönsson* i Gammalstorp, *Jönsson* i Sandby, *Arhustander* och *Blomberg*.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Enligt de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner, dels på godkännande af den föredragna paragrafen och dels på afslag; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i 7 kap.
samt vissa
delar af 10
och 11 kap.
strafflagen.
(Forts.)

Den, som godkänner den af lagutskottet, i dess i utlåtande n:o 15, framlagda lagförslag, föreslagna lydelse af 7 kapitlet i § strafflagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har nämnda § i lagförslaget af kammaren afslagits.

Voteringen utföll med 138 ja mot 66 nej; och hade kammaren alltså godkänt den ifrågavarande paragrafen.

Härefter blefvo samtliga återstående paragrafer i det af utskottet framlagda förslaget, hvar för sig, godkända.

Ordet begärdes af

Herr Nyström, som yttrade: Jag ber endast att få nedlägga min reservation mot kammarens beslut i denna fråga. För en lag, som stiftats innan jag fick plats här i kammaren, är jag icke ansvarig, men för en lag, som stiftas, under det jag är medlem af kammaren, ansvarar jag. Då jag icke kan vara med om att bestämma fängelse eller böter som straff för gäckeri med religionen eller dylikt, så ber jag att få förklara, att jag reserverar mig emot hvarje kammarens beslut i sådant syfte.

Ingressen till lagförslaget, äfvensom rubriken godkändes, hvarjemte utskottets hemställan förklarades besvarad genom Kammarens i ämnet redan fattade beslut.

§ 10.

Ang. rätt för
qvinna att
kunna inväljas
till ledamot
af skolråd och
af fattig-
vårdsstyrelse.

Företogs till behandling lagutskottets utlåtande, n:o 16, i anledning af väckta motioner i syfte att qvinna må kunna väljas till ledamot af fattigvårdsstyrelse och skolråd.

I detta utlåtande hemställde utskottet: att Riksdagen ville, med anledning af ifrågavarande, inom Första Kammaren af herr *F. T. Borg* afgifna två särskilda motioner i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning, att hinder icke må möta för att i kommunala angelägenheter röstberättigad qvinna må kunna så väl i stad som på landet inväljas till ledamot af skolråd och af fattigvårdsstyrelse, der denna å landet icke utgöres af kommunalnämnd.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af: *Ang. rätt för
qvinna att
kunna inväljas
till ledamot
af skolråd och
af fattig-
vårdsstyrelse.*

Herr Svensson i Lösen, hvilken reserverat sig mot utskottets hemställan och nu yttrade: Såsom kammaren finner, har jag reserverat mig emot det slut, hvartill utskottet kommit. Skälet härtill är hufvudsakligast, att jag icke anser det lagförslag, hvarom här är fråga, vara af den vigt, att skrifvelse derom bör beslutas vid den nu pågående korta riksdagen. Man har emot det lagförslag, som nyss af kammaren behandlats, rigtat den anmärkningen, att det icke vid denna riksdag bort framläggas eller af kammaren antagas. Men det är att märka, att detta lagförslag föranledts af en Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, samt att propositionen behandlats af högsta domstolen och der godkänts, hvaremot här föreligger ett förslag, som föranledts endast af enskild motionärs framställning.

Då jag ensam varit reservant inom utskottet, kan jag väl finna, att min mening icke mycket har att betyda för frågans utgång, men jag har dock velat säga, att jag icke kommer att rösta bifall till utskottets hemställan, utan yrkar afslag å densamma.

I detta yttrande instämde herr Larsson i Mörtlösa.

Vidare anförde

Herr Stockenberg: Då den förevarande motionens syftemål, att åt församling och kommun bereda mera än hittills tillträde att kunna tillgodogöra sig *qvimans* sedliga och intellektuella kraft, synes mig vara synnerligen beaktansvärdt, så ber jag att få till protokollet uttala, att jag i allo, på de i utskottets motivering anförda skäl, instämmer i utskottets hemställan.

Herr Hammarlund: Jag ber att mot den förste talaren få anmärka, att här icke nu är fråga om antagande af ett definitivt förslag, utan blott om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande och framläggande af förslag i den rigtning motionären angifvit.

Hvad beträffar sjelfva saken, vill jag blott framhålla, att i åtskilliga andra länder, t. ex. England, under många år qvinnor varit ledamöter såväl i fattigvårdsstyrelser som i skolråd, och att en sådan åtgärd visat sig vara i högsta grad gagnelig.

Jag anhåller att få yrka bifall till det mycket tidsenliga förslaget.

Herr P. A. Siljeström: Jag anhåller att få yrka bifall till lagutskottets förslag. Utan tvifvel skall efterverlden förvåna sig öfver att qvinnan, den fattiges och barnens bästa vän, kunnat i vår tid vara utesluten från allt offentligt inflytande på skolan och fattigvården. Jag kan icke inse annat än att både fattigvården och skolan skulle vinna på att qvinnan der finge något inflytande. I det fallet tror jag icke, att man behöfver inhemta yttranden, vare sig af högsta domstolen eller andra auktoriteter, ty qvinnans betydelse på de fält, hvarom nu är fråga, är så allmänt erkänd och insedd, att något annat

Ang. rätt för skäl verkligen icke behöfver anföras för bifall till hvad här är förelagset.
 Ang. rätt för qvinna att kunna inväljas till ledamot af skolråd och af fattigvårdsstyrelse.

Jag yrkar, som sagdt, bifall till lagutskottets förslag.

Herrar *Grafström* och friherre *Stackelberg* instämde med herr *Siljeström*.

(Forts.)

Herr *Dahl*: För min del anser jag, att man bör vara utskottet tacksam för den framställning det gjort. Jag tror, att man såväl i skolråd som fattigvårdsstyrelse, i synnerhet i den senare, skall finna att man af den hjälp, som här är föreslagen, skall hafva stor nytta. Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Herr *Pålsson*: Jag vill i synnerhet framhålla tvenne skäl, som kraftigt tala för utskottets föreliggande förslag. Qvinnan är nemligen, enligt mitt förmenande, mera lämplig att vara ledamot af skolrådet, i synnerhet då det gäller småbarnsskolorna. Jag vet detta af egen erfarenhet. Vi, mine herrar, förstå oss icke mycket på att bedöma, hvilka slöjder äro mest lämpliga för småskoleflickor att undervisas uti. Detta är dock ingen likgiltig sak. Det har till och med varit på förslag inom det skolråd, jag sjelf tillhör, att äfven qvinnan, fastän hon icke kan inväljas såsom ledamot i skolrådet, måtte, det oaktadt, kunna väljas till att utöfva tillsyn öfver undervisningen i småbarnsskolorna. Att ett sådant medgifvande skulle vara gagneligt för skolan, kan inses af hvar och en, som vill inse detta.

Hvad fattigvården beträffar, så är det ju tydligt och klart, att qvinnan är mer lämplig att deltaga i fattigvårdsärendens afgörande och afgifva sitt utlåtande i fattigvårdssaker, än mången man kan vara.

På dessa skäl, som jag nu i korthet anført, ber jag få yrka bifall till utskottets föreliggande förslag.

Herr *Metzén*: Jag får för min del förklara, att jag anser det ifrågavarande förslaget förtjent af all möjlig uppmärksamhet, såsom erbjudande en tidsenlig reform. Hvad först beträffar qvinnans inväljande såsom ledamot af fattigvårdsstyrelse, synes det mig som om nu gällande lag derför icke lägger något hinder i vägen, men då betänkligheter uppstått i afseende på den rätta tolkningen af denna fråga, så finnes ju allt skäl för att få ett förtydligande i lagen, åtminstone i detta hänseende. Hvad den senare punkten beträffar, eller den ifrågasatta verksamheten för qvinnan genom att kunna inväljas i skolråd, synas mig också de af utskottet angifna skälen vara särdeles välbetänkta, hvarför jag för min enskilda del ber att få yrka bifall till utskottets utlåtande i sin helhet.

Med herr *Metzén* instämde herrar *Björkman*, *Jönsson* i *Mårarp* och *Petersson* i *Boestad*.

Herr *Meyer*: I fall utskottsforlaget skulle blifva utgångspunkten för någon lag, skulle denna tydligen komma att innehålla den bestäm-

melse, att qvinna, som blir utsedd till någon af ifrågavarande befattningar, skulle vara skyldig att åtaga sig dem. Jag, tror att detta blefve till skada för qvinnan, ty hon skulle derigenom dragas från den verksamhet, som är henne anvisad. Särdeles på landet har hon nemligen tillräckligt mycket att göra med att sköta om hus och hem. Duger hon ej att sköta hushållet, kan hon väl hafva godt om tid, men då duger hon ej heller att vara ledamot af skolråd och fattigvårdsstyrelse. För min del tror jag icke, att man bör öfverflytta på qvinnan de sysslor, som förut tillhört mannen, och jag tror, som sagdt, att man härigenom icke vinner något annat än, att man drager henne från den sysselsättning, som är henne anvisad.

Ang. rätt för
qvinna att
kunna inväljas
till ledamot
af skolråd och
af fattigvårdsstyrelse.
(Forts.)

Jag ber att få yrka afslag å utskottets föreliggande förslag.

Herrar Nilsson i Rinkaby, Ericsson i Ahlberga, Sundling, Åkerlund, Edelstam och Forsselius instämde i detta anförande.

Herr Folke Andersson: Herr talman, mine herrar. Då jag inom lagutskottet bidragit till det slut, hvartill utskottet har kommit, så skall jag be att få angifva några skäl därför. Utskottet har föreslagit, att Riksdagen måtte ingå till Kongl. Maj:t med skrifvelse, att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagstiftning, att hinder icke måtte möta för att i kommande angelägenheter röstberättigad qvinna må, så väl i stad som på landet, inväljas till ledamot af skolråd och fattigvårdsstyrelse, der den å landet icke utgöres af kommunalnämnd, och då den upplysning vans i lagutskottet, att man redan nu använder qvinnori skolråd och fattigvårdsstyrelse, så har utskottet, genom sitt förslag, blott velat upphöja till lag hvad som redan praktiseras. Jag tror icke heller, att det vore olämpligt, att qvinnor deltog i frågor rörande t. ex. slöjdskolor och deras ordnande. Den föregående talaren yttrade, att qvinnan, genom att användas i dylika värf, droges från sin naturliga verksamhet. Med anledning häraf ber jag få upplysa, att det i min hembygd finnes qvinnor, som äro de största fastighetsegarne i socknen. De ega stora egendomar och hafva således mycket att svara för. Det vore väl då icke obilligt eller olämpligt att invälja sådana qvinnor i skolråd eller fattigvårdsstyrelse. Jag tror, att de der skulle vara till mycken nytta.

Jag har, som jag förut yttrat, biträdt lagutskottets förslag och yrkar bifall till detsamma.

Herr Nyström: Jag begärde ordet, då jag hörde att ett framställt yrkande på afslag å utskottets förslag väckte så stort bifall. Med anledning häraf önskade jag till protokollet få tillkännagifva, att jag, för min del, kommer att rösta för bifall till utskottets förslag af, utom andra skäl, äfven det att jag deri ser en begynnelse till en ny tingens ordning, då man icke längre kommer att betrakta qvinnan såsom ett särskildt slägte, utan kommer att räkna äfven henne till människoläget. Qvinnan har hittills varit för mycket misshandlad och förtrampad. Då det gäلت att af henne utkräfva skyldigheter, har man nog erinrat sig att hon funnits, men då det varit fråga om

Ang. rätt för att tilldela henne rättigheter, har man städse låtsat, som om hon icke
 kvinna att funnes till.
 kunna inväljas
 till ledamot
 af skolråd och
 af fattig-
 vårdsstyrelse.
 (Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Det kan, efter min uppfattning, omöjligt finnas något giltigt skäl för afslag å föreliggande skrivelseförslag. Man vill ju endast bereda de kommuner, som önska få in kvinnor i skolråd och fattigvårdsstyrelse, tillfälle och rättighet dertill. Således blifva de kommuner, som *icke* önska i skolråd eller fattigvårdsstyrelse få in kvinnor, ju *icke* tvingade att dit invälja dem. Det är ju endast fråga om att förskaffa kommunerna en *rättighet*, som de nu äro i saknad af. Jag vet icke, hvarför man skall undertrycka en af åtskilliga kommuner i ifrågavarande syfte uttalad önskan. Jag hoppas äfven och antager, att, då man framdeles från Kongl. Maj:t får mottaga ett lagförslag i motionens syfte, deri måtte hafva influtit en paragraf, som stadgar rättighet för kvinnan att afsäga sig ifrågakomna uppdrag, om hon skulle dertill väljas, men icke önskar mottaga det. Ty åtskilliga olägenheter torde uppstå, om icke kvinnan tillerkändes denna rätt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Odell: Genom föreliggande förslags antagande skulle en väg öppnas för ytterligare förslag i samma syfte som det förevarande. Jag tror, att kvinnan skulle derefter mera, än önskligt vore, lära känna, att hon funnes till. Min tanke är, att kvinnan såsom sådan fått sig sin bestämda plats i samhället anvisad för hemmets vård. Alla kvinnor, som betrakta sin ställning sådan den bör vara, skola nog också betacka sig för val till skolråd eller fattigvårdsstyrelse. Nog tror jag emellertid, att äfven sådana kvinnor finnas, som med glädje skulle mottaga anbud att inträda deri. Men till hvad nytta detta skulle vara kan jag icke inse. På grund af det enkla skäl, att kvinnans bestämmelse är en helt annan än att inväljas i skolråd och fattigvårdsstyrelse, yrkar jag afslag å utskottets förslag.

Herr Pehrsson i Norrsund instämde med Herr Odell.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, med upptagande af de gjorda yrkandena, proposition på dels bifall till utskottets hemställan och dels afslag å densamma; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen.

Votering begärdes och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i utlåtandet n:o 16, röstar

Ja;

Det, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit utskottets omförmälda hemställan.

*Ang. rätt för
vinna att
kunna inväljas
till ledamot
af skolråd och
af fattig-
vårdsstyrelse.*

(Forts.)

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 101 ledamöter röstat ja och 77 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 11.

I ordningen förekom härnäst Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 (i samlingen n:o 8), rörande väckt fråga om undersökning och kostnadsförslag för anläggande af jernväg från Hästveda till Halmstad.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 65, hade herr T. Tufwesson i Luhr anhållit, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, att undersökning blefve verkställd och kostnadsförslag upprättadt för anläggning af jernväg från Hästveda i Östra Göinge härad öfver Vittsjö i Vestra Göinge, Markaryd i Sunnerbo, vidare till närheten af Knäred i Höks härad och slutligen till Halmstad, men hemställde utskottet i förevarande utlåtande, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af detta ärende anförde

Herr Tufwesson: Herr talman! I egenskap af motionär skulle jag egentligen hafva uppträdt för att försvara denna motion. Men som utskottet funnit densamma böra afslås, torde icke något genom ett sådant försvar stå att vinna; och får jag därför, under den vissa förmodan att motionen för närvarande ändock kommer att af kammaren afslås, afstå från mitt i motionen gjorda yrkande.

Herr Stockenberg: Förvissad som jag är, på de skäl utskottet anført, att motionen icke skall föranleda till någon Riksdagens åtgärd, helst motionären redan yttrat, att han, för sin del, ämnar afstå från sitt förslag, kan jag likväl, såsom tillhörande den stad. der den ifrågasatta jernvägens ena ändpunkt skulle blifva förlagd, icke underlåta att betyga honom en hjertlig tack för hans välmening att vilja förse Halmstad med en ny jernvägsförbindelse; hvarjemte jag uttalar den förhoppning, att, om den af honom antydda jernvägsanläggningen skulle i en framtid visa sig, hvad nu icke är ådagalagdt, vara af allmänt behof påkallad, hans förslag icke skall förlora, utan snarare vinna på att under tiden hvila, om ej tillsammans med några »slumrande millioner», åtminstone i afvaktan på, att de afsättningsbara föremål, som han förmenat kunna från denna fattiga bygd föras ut i rörelsen, blifva flere och värdefullare.

Ang. rätt för
 kvinna att
 kunna inväljas
 till ledamot
 af skolråd och
 af fattig-
 vårdsstyrelse.
 (Forts.)

Herr Redelius: Jag skall helt enkelt yrka bifall till utskottets förslag på de skäl, som af utskottet blifvit anförda.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Likaledes bifölls Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts här- efter föredragna utlåtande n:o 2 (i samlingen n:o 9), öfver herr C. G. Anderssons i Skeenda motion, n:o 64, om skrifvelse till Kongl. Maj:t, rörande sättet för uthyrande af lägenheter vid statens jern- vägsstationer.

§ 13.

Föredrogs vidare konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anled- ning af väckta motioner om ändrad lydelse af 17 § riksdagsordningen samt om tillägg till 17 eller 25 § nämnda lag.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Sedan herr *E. Hammarlund* i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 52, föreslagit »att Riksdagen måtte antaga och till vidare grundlagsenlig behandling förklara hvilande ett tillägg till riksdags- ordningen — alternativt till § 17 eller § 25 — af innehåll, att, om vid elektors- eller riksdagsmannaval minst halfva antalet af de af- gifna rösterna varder kasseradt, nytt val skall företagas», hemställde utskottet under förevarande punkt, att motionen icke måtte af Riks- dagen bifallas.

I fråga härom anförde

Herr Hammarlund: Herr talman! Konstitutionsutskottet har i föreliggande betänkande yttrat, att »frågan om införande af när- mare bestämmelser angående röstsedlars ogillande torde vara förtjent af uppmärksamhet». Jag hoppas alltså, att utskottet skall med det snaraste inkomma med förslag, som bättre än mitt skall kunna lösa denna fråga. Under sådana förhållanden har jag icke nu något yrkande att göra.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 14.

Skedde föredragning af bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående allmänna bevillningen.

Ang. tillägg
 till §§ 2, 5
 och 8 i Be-
 villningsför-
 ordningen.

Punkten 1.

I särskilda, inom Andra Kammaren af herr *P. Näsman* och herr *W. Farup* väckta motioner var, med hänsyn till den praxis, som gjort sig gällande vid tillämpningen af bevillningsförordningen i afseende å det sätt, hvarpå skogs- och sågverksrörelse beskattas, föreslaget,

Ang. tillägg till §§ 2, 5 och 8 i Bevillningsförordningen.
(Forts.)

af den förre:

att Riksdagen måtte besluta ett sådant tillägg till 2 och 5 §§ af nu gällande bevillningsförordning den 14 september 1883, att hela den vinst, som uppkommer genom förädling och export af virke ifrån arrenderade skogar, med längre eller kortare afverkningstid, hädanefter som före meddelandet af ofvan åberopade beslut skall åsättas bevilling, att påföras egarne inom de kommuner, der sågverken och exportplatserna äro belägna;

och af den senare:

att till gällande bevillningsförordning, § 8 mom. 2, måtte fogas en punkt af följande innehåll: »inkomst genom skogsafverkning eller försäljning af skog å annans mark», samt att äfvenledes till samma förordnings § 12 måtte fogas ett moment af följande lydelse: »innehafvare af rätt till afverkning af skog å annans mark, för inkomst deraf: der skogen är belägen».

Under förevarande punkt hemstälde nu emellertid utskottet, att ofvanberörda, af herrar *Näsman* och *Farup* väckta motioner icke måtte till någon annan Riksdagens åtgärd föranleda, än att Riksdagen — under åberopande, att gällande bevillningsförordning vid tillämpningen visat sig, i afseende på det sätt, hvarpå skogs- och sågverksrörelse beskattas, gifva anledning till tolkning, som kan synas oegentlig — ville hos Kongl. Maj:t i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes rörande dessa förhållanden låta åstadkomma utredning och utarbete samt för nästa års Riksdag framlägga förslag till förtydligande af bevillningsförordningens stadganden om det sätt, hvarpå vinst af så väl skogsafverkning som sågverksrörelse lämpligast bör beskattas, särskildt med afseende fäst på de olika kommuners fordringar, inom hvilka sådan rörelse till sina skilda delar bedrifves.

Häremot hade inom utskottet reservation anmälts af herrar *P. Reuterswärd*, *J. E. Nyström*, *A. Huss* och *E. Meyer*, med tillkännagifvande, att de inom utskottet yrkat afslag å de uti denna punkt behandlade motioner.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *Huss*: Då jag låtit anteckna mig bland dem, som inom utskottet yrkat afslag å de tvenne motioner, som äro behandlade uti

Ang. tillägg
till §§ 2, 5
och 8 i Be-
villningsför-
ordningen.
(Forts.)

den nu föredragna punkten af bevillningsutskottets betänkande, är det både min rättighet och min pligt att angifva de grunder, på hvilka jag bygger detta mitt yrkande, hvilket jag desto hellre gör, derför att den fråga, som uti motionerna beröres, eger för mig ett *allmänt* intresse till följd af den tjänstebefattning jag utöfvar inom en ort, der trävarurörelsen drifves i ganska stort omfång, men saknar deremot för mig allt *enskildt* intresse, ty jag eger hvarken jord eller skog eller afverkningsrätt, ej heller är jag intressent i något sådant bolag, som sysslar med trävaruhandtering.

Med åberopande af ett utaf kongl. kammarrätten meddeladt och af Kongl. Maj:t fastställt utslag i fråga om den Korsnäs sågverksaktiebolag påförda inkomstbevillning för år 1884, enligt hvilket utslag den i vårt beskattningsväsen fastställda principen tillämpas, att afkastning af fast egendom, som är genom fastighetsbevillning beskattad, icke skall göras till föremål för särskild beskattning för inkomst, yrkar herr Näsman uti sin motion, att »hela den vinst, som uppkommer genom förädling och export af virke ifrån arrenderade skogar, med längre eller kortare afverkningstid, hädanefter som före meddelandet af ofvan åberopade beslut skall åsättas bevillning, att påföras egarne i de kommuner, der sågverken och exportplatserna äro belägna», hvaremot herr Farup, med åberopande af samma utslag, samt med hänvisning till sina i detta ämne förut aflåtna motioner, föreslår ett tillägg till bevillningsförordningen af följande innehåll: »innehafvare af rätt till afverkning af skog å annans mark, för inkomst deraf: der skogen är belägen.»

Jemförelsen mellan dessa båda yrkanden visar, att motionärerne äro derutinnan ense, att afverkning af skog å annans mark, eller från arrenderade skogar, bör beskattas annorlunda än afverkning af skog från jordbruksfastighet, eller med andra ord, att sjelfva afverkningen, oberoende af förädlingen och exporten, skall särskildt beläggas med inkomstbevillning, men motionerna äro hvarandra olika derutinnan, att i herr Näsmons motion yrkas, att denna beskattning bör verkställas »der sågverken eller exportplatserna äro belägna», under det att herr Farup anser, att denna särskilda beskattning bör ske »der skogen är belägen».

Hvad nu först beträffar motionärernes förslag i den del deraf, der de äro ense, eller att afverkning från arrenderade skogar eller från skog å annans mark skall beläggas med inkomstbevillning, så — i fall motionärernes förslag upphöjes till lag — blir det endast den tillfälliga omständigheten, huru vida eganderätten till jorden och rättigheten till afverkning af å densamma växande skog äro förenade på samma hand eller fördelade på skilda händer, som skall vara bestämmande huru vida denna skogsafverkning skall särskildt beskattas för inkomst eller icke; eller med andra ord uttryckt: den befrielse från särskild beskattning för afkomsten från jordbruksfastighet, hvilken jordegaren köpt af staten och årligen betalar dels i form af grundskatt och dels i form af bevillning för jordbruksfastighet, denna köpta befrielse från skatt för afkastningen af jordbruksfastigheten skall göras beroende af den omständigheten, huru vida det är jordegaren sjelf, som håller i skafvet på den yxa, hvarmed trädet fälles, eller

om han öfverlemnad denna rättighet till någon annan; i förra fallet skulle den af staten köpta befrielsen från inkomstbevillningen för afkastningen af jordbruksfastigheten ega bestånd, men i senare fallet icke, ty då skulle staten — att jag så må säga — lägga vantarna på denna afkastning och pålägga densamma ytterligare en beskattning. Jag använder med afsigt uttrycket ytterligare beskattning, ty vi kunna icke, mine herrar, inför oss sjelfve förneka, att icke ett sådant tillvägagående i sjelfva verket är en dubbel beskattning. Inrymmandet uti bevillningsförordningen af så beskaffade bestämmelser, som dem särskildt motionärerne föreslagit, strider emot mitt begrepp om en jemlik och rättvis beskattning, och jag har därför inom utskottet yrkat afslag å motionerna.

Jag skulle hafva kunnat förena mig med herr Näsman uti hans yrkande, likvist med det förbehåll, hvarom jag nyss yttrat mig, ty bevillningsförordningen, rätt tolkad och tillämpad, tillgodoser hvad han begär, men herr Farups motion, i det afseende densamma skiljer sig från herr Näsman, nemligen i fråga om beskattningsorten, utmärker sig äfven i det fallet, att den med orättvisan, hvarom jag nyss talat, förenar egenskapen att vara hardt när omöjlig att tillämpa eller praktiskt utförbar.

Herr Farup säger i sin motion, att det är »inkomst genom skogsafverkning», som skall beskattas.

Uttrycket inkomst genom skogsafverkning förutsätter, att egaren till afverkningsrätten skall icke blott hafva afverkat skogen, utan äfven deraf hafva beredt sig någon inkomst, sålunda antingen hafva sålt den afverkade skogen, då inkomster genom skogsafverkningen är lätt funnen, eller ock, såsom vanligen är förhållandet i de norrländska länen, låta transportera afverkningen till den plats, der förädlingen försiggår, och sedan den förädlade produkten blifvit skeppad och försäld samt försäljningssumman influtit, kan inkomstbeloppet beräknas. Då för denna procedur åtgår en tid af 2, 3, 4 år och derutöfver, så måste det för ett sågverksbolag, som eger två å tre hundra skogsafverkningsrättigheter inom 20 å 30 olika socknar, fördelade på 2 å 3 län, blifva skäligen svårt, om icke rent af omöjligt, att kunna till de olika bevillningsberedningarna lemna tillförlitliga uppgifter om inkomsten på hela rörelsen och särskildt den del af denna inkomst, som bör läggas på sjelfva afverkningen. Men detta förfaringsätt, så inveckladt det än är, lider dessutom af det felet att icke kunna fullt exakt angifva den verkliga vinst sågverksegaren haft af sin afverkningsrätt, ty såsom en naturlig följd af konjunktorens vaxlingar inträffar understundom att afverkningen kan bereda vinst under de första åren, men förlust under sista. För att beräkningen af inkomsten skall blifva fullt rättvis, återstår då ingen annan utväg än att dröja med inkomstberäkningen till dess afverkningstiden gått till ända, och då dessa tider omvexla mellan 5 och 50 år, kan det lätt hända, att denna beräkning och till följd deraf äfven beskattningen måste fördröjas mer än ett halft århundrade. Detta är, mine herrar, icke några historier, gripna ur luften, utan det är endast herr Farups motion i sina konsekvenser.

Herr Farups motion lider för öfrigt af det betänkliga felet, att

Ang. tillägg till §§ 2, 5 och 8 i Bevillningsförordningen.
(Forts.)

Ang. tillägg
till §§ 2, 5
och 8 i Be-
villningsför-
ordningen.
(Forts.)

icke lemna någon upplysning om huru stor del af inkomsten på trävarurörelsen som skall utgöra den beskattningsbara vinsten på sjelfva afverkningen.

I fråga om beskattningssorten föreslår herr Farup, att beskattningen skall ske »der skogen är belägen». Jag vågar icke inlåta mig på någon utredning om hvar den skog är belägen, som är afverkad, förädlad, skeppad och försäld, men jag gissar, att herr Farup med detta uttryck menar »der afverkningen förssiggått». Ju meru jag vänder på herr Farups motion, dess mera oantaglig förefaller den mig.

Hvad nu ändtligen bevillningsutskottets betänkande vidkommer, så är verkligen motiveringen i detsamma af så oskyldig natur, att den gifvit en af motionärerne anledning att ställa till en af utskottets ledamöter den frågan, huruvida det vore utskottets majoritet eller reservanterna, som uppsatt densamma, och jag tror sannerligen, att om från motiveringen uteslutas de nio sista raderna, som förmedla öfvergången till utskottets förslag, och i stället tillfogas ett rent afslag å motionerna, skall det nödvändiga sammanhanget mellan premisser och konklusion derigenom icke i någon nämnvärd mån störas. Utskottets egentliga motivering är förlagd till den så kallade klämman, der det heter, »att gällande bevillningsförordning visat sig i afseende på det sätt, hvarpå skogs- och sågverksrörelse beskattas, gifva anledning till tolkning, som kan synas oegentlig». En sådan uppfattning om bevillningsförordningens tydlighet har emellertid Riksdagen icke haft, eftersom den åren 1883, 1884 och 1885 bestämdt svarat nej till de förslag till förändringar i detta syfte, som blifvit underställda Riksdagens pröfning och afgörande. Efter denna motivering föreslår utskottet, att Riksdagen skall hos Kongl. Maj:t anhålla, att han ville låta åstadkomma en utredning och utarbete samt för nästa års Riksdag framlägga förslag till förtydligande af bevillningsförordningens stadganden om det sätt, hvarpå vinst af såväl skogsafverkning som sågverksrörelsen lämpligast bör beskattas. Sedan Kongl. Maj:t i sammanhang med förslag till ny bevillningsförordning vid 1883 års riksdag gjort framställning om förändrade bestämmelser i fråga om trävarurörelsens beskattning, men Riksdagen ogillat förslaget i denna del och i stället insatt nuvarande bestämmelser, i hvilka Riksdagen icke velat vidtaga några förändringar, så skulle Riksdagen nu, enligt bevillningsutskottets förslag, hos Kongl. Maj:t anhålla om ett förtydligande af just den föreskrift, som Riksdagen mot Kongl. Maj:ts förslag och — så att säga — med egen hand insatt i bevillningsförordningen. Endast denna omständighet är för mig tillräcklig att afråda kammaren att lemna sitt bifall till utskottets förslag.

Men utskottets förslag inrymmer en annan och vida större betänklighet. Under det att motionärerne anse, att den afkastning hemmansegaren hemtar från hemmanets skog bör vara från bevilling för inkomst befriad, innehåller utskottets förslag, att all vinst af skogsafverkning bör beskattas, sålunda icke blott sågtimmer, utan äfven ved, tjära, pottaska och husbehovsvirke, oafsedt huruvida eganderätten till jorden och skogen är förenad på samma hand eller icke. Genom ett exempel anhåller jag att få upplysa, huru förslaget i verklig-

heten tar sig ut. Egarne af hemmanet Brantberget i Öfverlännäs socken inom mitt kommittenskap hemta genom en med betryggad utsigt för skogens framtida bestånd beräknad timmerafverkning afkastningen från skogen, hvilken kan i medeltal beräknas till två tusen kronor årligen, under det att hemmanet Holm i samma socken lemna sina egare en inkomst genom laxfiske, som likaledes kan beräknas till två tusen kronor årligen i medeltal; enligt utskottets förslag skulle Brantbergets hemmansegare beskattas för inkomsten från hemmanets skog, men egarne till hemmanet Holm befrias från skatt för en lika stor inkomst från hemmanet tillhörande fiskevattnen, ehuru båda skatteföremålen äro af samma beskaffenhet eller utgöra afkastning från jordbruket.

Då jag icke kan råda kammaren att låta uti bevillningsförordningen införa en ny princip, som uti tillämpningen visar sig medföra en sådan olikhet uti vårt beskattningssystem, anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag å bevillningsutskottets betänkande i den nu föredragna punkten.

Herr Näsman: Anledningen hvarför jag väckt denna motion är, såsom herrarne torde finna af betänkandet, ett prejudikat som nyligen tillkommit och hvilket, om det skulle komma att fortfarande efterlevas, i betänkelig grad komme att rubba hittills gällande beskattningsgrunder för sågverksrörelse. Följden deraf skulle nemligen komma att blifva den, att öfriga beskattningsskyldige i de kommuner, inom hvilka dessa sågverk och exportplatser äro belägna, derigenom skulle få sina utskulder till kommunen flerdubblade.

Inom den domsaga, jag har äran representera, finnas 30 à 40 större och mindre sågverk. Tvenne af de större verken hafva redan på samma grunder, sedan detta prejudikat kom till stånd, hos kammarrätten anfört besvär öfver dem påförd beskattning, det ena med yrkande om en nedsättning med inmot 400,000 kronor, och det andra med öfver 160,000 kronor, och detta till följd deraf, att dessa bolag skulle hafva under år 1885 å egna och arrenderade skogar afverkat motsvarande timmerpartier, nemligen det ena 400,000 stycken och det andra öfver 160,000 stycken, allt beräknadt till 1 krona per stock. Bifallas dessa besvär, såsom antagligt är, komma säkerligen de öfriga sågverken att följa efter. Herrarne kunna således finna, att genom en sådan åtgärd det icke är nog med att staten går i mistning af åtskilliga 100,000-tals kronor årligen af sina hittills hafda inkomster af denna rörelse, utan att, hvad värre är, derjemte kommunerna, inom hvilka dessa verk äro belägna, och hvilka iklädt sig förbindelser för upptagna amorteringslån, för skolväsendet m. m. — för att icke tala om den dryga fattigvårdstungan, som årligen ökas till betydliga belopp — när de iklädt sig dessa förbindelser under den naturliga förutsättning, att de skulle hafva att påräkna samma inkomster utaf denna rörelse hädanefter som hittills till fyllande af sina utgifter för kommunala behof.

Det enklaste och rätta utskottet, i min tanke, skulle hafva föreslagit, hade varit detta, att de beskattningsprinciper, som hade till-

Ang. tillägg till §§ 2, 5 och 8 i Bevillningsförordningen.
(Forts.)

Ang. tillägg
till §§ 2, 5
och 8 i Be-
villningsför-
ordningen.
(Forts.)

lämpats före tillkomsten af oftanämnda prejudikat, äfven fortfarande skulle vara gällande.

Nu har utskottet föreslagit en skrivelse till Kongl. Maj:t för att till nästa riksdag erhålla en utredning i frågan, och hvilket jag visserligen icke skall motsätta mig.

Hvad beträffar herr Farups motion, tror jag, för min del, att de deri föreslagna åtgärder skola möta stora svårigheter, att nemligen påföra sågverksegarne bevillning för rörelse utaf skogsafverkning inom de kommuner, der afverkningen bedrifves, emedan denna rörelse lemnar i det hela taget ingen vinst förr än varan framdrifvits till exportplatserna och der blir förädlad och exporterad; och som jag antager att den, som sålt sin skog till ett sågverksbolag, blifver därför beskattad för kapital, så synes ingen orättvisa blifva begången emot dessa kommuner.

Jag ansluter mig till dem, som yrka bifall till skrivelseförslaget.

Herr Björkman: Hvad herr Farups motion vidkommer, så anser jag att den, som sålt skog till afverkning under vissa år, också i och med detsamma erhållit en köpesumma, som är beskattningsbar, och då är det väl också troligt, att han får skatta för kapital i den eller de kommuner, der skogen är belägen.

För den händelse sågverksegaren, som afverkar och försägar dessa träd, också skulle taxeras till bevillning derför, blir ju beskattningen dubbel, och det kan ju icke vara billigt. Jag tror för öfrigt, att det skulle möta svårigheter att taxera upp en del sågverksegare, som ju hafva sina skogar inom 30—40 kommuner. Då nu utskottet föreslagit en skrivelse till Kongl. Maj:t, för att redan till nästa riksdag erhålla utredning i frågan, skall jag för min del visst icke motsätta mig detta, utan yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Stormats Math. Olsson: Herr talman! Inom utskottet gjorde sig olika åsikter gällande rörande dessa motioner, men slutligen enades man om det nu föreliggande skrivelseförslaget, till hvilket jag således yrkar bifall.

Herr Farup: Åsigtarna om behöfligheten af den ändring i bevillningsförordningen, jag med min motion afsett, tyckas hafva undergått ganska märkvärdiga metamorfoser. Till en början var det ingen, som bestred att denna rörelse borde vara underkastad en rättvis och billig bevillning, och ingen hade då någon idé om, att icke skogsafverkningsrörelsen, i likhet med hvarje annan dylik affärsrörelse, borde vara underkastad bevillning, då den drefs å annans skog. Sedermera har man kommit till ett alldeles motsatt resultat, och ansett att sådan rörelse borde vara från bevillning fri. Den förste värde talaren sökte motivera denna uppfattning dermed att, om sådan bevillning påfördes, skulle idkarne af denna rörelse få vidkännas dubbel beskattning. Han ansåg nemligen, att då fastigheten redan var påförd bevillning och skogen ingått i bevillningstaxeringen, man då, genom att påföra dem bevillning, som drifva rörelse med den råvara, som hemtas från skogen, skulle beskatta fastigheten

för andra gången. Jag tror dock, att den ärade talaren icke riktigt tagit fullt reda på motionernas innehåll, ty då skulle han hafva funnit, att här är fråga om något helt annat. Här gäller nemligen frågan det förhållande, som uppstår, då en person uppträder och köper ett visst antal träd i en skog, nedlägger derpå mer eller mindre arbete och drifver dermed en eller annan förrättning. Man afyttrar på ett eller annat sätt hvad han sålunda köpt och tillverkat, och gör derpå större eller mindre vinst. Hvarje redbart förvärfvad vinst bör påföras bevilling, och detta är just hvad vi med våra motioner afsett. Det är icke fastighetsegaren vi vilja ytterligare beskatta. Men väl dem, som drifva rörelse med råvaran, som är hemtad från fastigheten, och derpå skördat vinst, och meningen är alldeles icke att påföra fastigheten någon ytterligare bevilling, såsom herr Huss sökt göra troligt.

Ang. tillägg till §§ 2, 5 och 8 i Bevillningsförrordningen.
(Forts.)

Han yttrade vidare, att min motion vore utförbar, men äfven detta vill jag bestrida. Jag köper, som sagdt, ett visst antal träd, betalar därför en viss köpeskilling, afverkar och säljer dem derefter såsom bjelkar, sågtimmer eller bräder m. m., och har härpå en vinst, som mängden gång kan utgöra 50, 60, ja, 100 procent af de penningar jag nedlagt. Detta kan utan svårighet påvisas. Hvilka skäl kunna då förefinnas, att befria dem, som drifva en sådan rörelse, från bevilling? Ännu har ingen andragit något skäl för att en sådan person skulle befrias härifrån. Man har ej gjort det i dag, ej heller vid något föregående tillfälle, då saken varit i fråga. Hvarför skulle dessa skogsafverkningsrättigheter, som medföra en, inom de orter, der de förvärfvas, mycket vinstgivande rörelse, och som icke hafva något att skaffa med fastighetsbevillingen och först i andra hand kunna influera på sågverksbeskattningen, — hvarför skulle dessa rättigheters beskattning, såsom herr Huss påstod, vara en utförbar sak? Det förstår jag icke, och han har heller icke i någon mån mäktat visa det.

Äfven har utskottet i sin motivering yttrat, att det skulle möta svårigheter att uppskatta inkomst som kan beredas genom skogsafverkning, då uppskattningen skulle ske der rörelsen drifves, men anser dock sådan uppskattning vara utförbar. Hvarför skulle det då vare svårare att der åstadkomma en rättvis beskattning, än att taxera den på en ort, der den ej är känd, vare sig till omfång eller vinst? Låtom oss antaga att två lika stora sågverk äro belägna nära hvarandra vid hafskusten. Vid det ena försågas uteslutande timmer, som köpts må hända på platsen, må hända längre upp i landet. Det andra sågverket är baserad på så kallade arrendeskogar (ett uttryck, som jag, inom parentes sagdt, icke kan godkänna). Det första har ingen annan vinst än den, som kan uppkomma genom skilnaden mellan det köpta timrets pris, och det pris, man kan uppnå vid exporten af den färdiga varan.

Det andra sågverket deremot har vinst, icke allenast genom försågning och försäljning, då man nemligen jemför priset å timret på platsen med hvad det, försågad, kan utbringas till på världsmarknaden, utan äfven en vida större vinst, den nemligen, som uppkommer genom det sätt, hvarpå affärs mannen skaffat sig råvaran. De träd,

Ang. tillägg
till §§ 2, 5
och 8 i Be-
villningsför-
ordningen.
(Forts.)

som afverkas på grund af förvärfvad afverkningsrätt, bortföras sedermera såsom bjelkar eller sparrar, eller till sågverken såsom sågtimmer och försågas, och denna rörelse ligger ock för en del ibland i andra händer än i sågverksegarnes. Det ena sågverket har sålunda en vida större vinst än det andra, men om herr Näsman's motion lägges till grund med afseende å beskattningsort, så skulle båda rörelserna komma att beskattas efter samma grunder, hvilket ju vore orimligt. Vid Ljusnans vattendrag är icke ovanligt, att personer, som icke ega sågverk, köpa afverkningsrätt till skog. De afverka och sälja verket till sågverken eller trävaruexportörer, och de ha för icke undgått beskattning för sin inkomst. Jag vågar påstå, att det icke heller finnes något skäl att fritaga dem från bevilling, då de haft en rättvis och riklig inkomst af sin rörelse, och jag påstår äfven, att det icke kan möta någon svårighet att uppskatta denna inkomst.

Detta är en hufvudsaklig del af trävarurörelsen och kan på många trakter i Norrland sägas utgöra kärnan af densamma. Det är denna rörelse, som i dessa trakter framkallat mycket missnöje i det afseendet, att densamma hittills icke kunnat åläggas att gifva något bidrag till den ökade fattigvård och andra kommunala bördor, som i följd deraf uppkommit i de socknar, der den bedrifvits. Jag har här tillgängliga några handlingar, som visa, huru kostnaderna för fattigvården hafva ökats under de senare åren. I Tännäs socken af Herjedalens fögderi utbetalades till fattigvården under år 1870 218 kronor 97 öre, men år 1884 utgingo samma kostnader med 2,066 kronor 86 öre, hvadan dessa kostnader ökats nära tiofalt, utan att nämnda socken af ifrågavarande rörelse, som till hufvudsaklig del framkallat den oerhörda ökningen, fått ett enda öres bidrag. I Svegs socken af samma fögderi utgjorde dessa kostnader under år 1870 87 kronor 82 öre, men uppgingo under år 1884 till 2,928 kronor 33 öre. I Lillherrdals socken utbetalades för enahanda ändamål under år 1870 386 kronor 1 öre och år 1884 2,764 kronor 22 öre. Hede socken erlade år 1870 för fattigvården 235 kronor 22 öre, men år 1884 hade den stigit till 1,087 kronor 18 öre. Men icke inom någon af dessa kommuner har något bidrag härtill kunnat erhållas från den rörelse, som i första rummet framkallat dessa dryga uppoffringar. Man må, under sådana förhållanden, icke finna underligt, att ett berättigadt missnöje framkallats deröfver, att man icke kunnat förmå dem, som på dessa och andra trakter drifva sin hufvudrörelse, att för den massa af främmande arbetare, som, i följd af rörelsen, till orten inflyttat och åstadkommit dessa och andra stora utgifter, erlægga något bidrag till deras betäckande.

Den förste talaren var mycket tveksam om, hvad som skulle menas med uttrycket »der skogen är belägen», och ville i dess ställe insätta orden: »der afverkningen eger rum». För min del kan jag icke finna, att afverkningen kan ske på annat ställe, än der skogen är belägen; men det låg må hända uti hans yttrande någon finess, som jag icke kan förstå.

Vidare säger samme talare, att skrifvelseförslaget etc. skulle stå i strid mot hvad 1883 års Riksdag beslöt i afseende på denna beskatt-

ningsfråga. Men nuvarande bevillningsstadga har visserligen icke blifvit afsett, att en sådan rörelse, som denna, skulle fritagas från bevillning, men den föreskrifver icke heller särskildt, att den skall påföras bevillningen, der hufvudrörelsen drifves, nemligen i sjelfva landsorten eller i den kommun, der skogen är belägen. Först i det af mig, i min motion åberopade utslag af kongl. kammarrätten har man kommit på den idén, att, såsom den förste talaren framhöll, dylik rörelse skulle vara beskattad i sammanhang med fastighetsbevillningen; hvilket likväl är omöjligt, ty enär ingen är i stånd att kunna på förhand säga, hvilken afkastning *den rörelsen* kan komma att gifva, så kan densamma icke heller på förhand uppskattas, hvidan denna uppfattning icke kan vara riktig.

Skrifvelseförslaget kan visst nog tydas i den riktning, att man vill hafva bevillning påförd all skogsrörelse — alltså äfven på den, som egare af skog sjelf vill drifva å egen mark. I samma riktning gick också Kongl. Maj:ts proposition till 1883 års Riksdag i fråga om då föreslagen ny bevillningsstadga. Detta förslag antogs icke af Riksdagen af det enkla skäl, att man ansåg orimligt, att jordegaren skulle påföras bevillning två gånger, nemligen först för jorden och sedan för hvad som han skördade å densamma. Men då utskottet föreslagit endast ett förtydligande af gällande bevillningsstadga, hufvudsakligen med afseende å bevillningsort, så kan något missförstånd häraf icke uppstå.

Ett annat förhållande inträder nemligen om en del af egendomen eller dess afkastning kommit i annan persons hand; ty då föreligger en aldeles ny affär, hvilken bör beskattas liksom hvarje annan rörelse. Det är hänsyn härtill, som framkallat de af mig och herr Näsman väckta motioner, hvilka skilja sig från hvarandra endast derutinnan, att under det herr Näsman yrkar, att bevillning för inkomst af skogsafverkningsrörelse å annans mark skall påföras utslutande, *der sågverket är beläget*, så yrkar jag, att detta skall ske, *der skogen är belägen*. För att emellertid komma till något resultat, yrkar jag dock bifall till utskottets hemställan, under uttalande af den förhoppning, att en blifvande utredning af frågan måtte komma att gå i den riktning, i hvilken jag tagit mig friheten att motionera.

Herr Bromée instämde med herr Farup.

Som tiden nu var långt framskriden, och ännu åtskillige talare anmält sig vilja afgifva yttrande i föreliggande ämne, uppskötts den fortsatta öfverläggningen till kl. 7 e. m., till hvilken tid kammaren, genom utfärdadt anslag, kallats att åter sammanträda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Rättelse:

i Andra Kammarens protokoll, n:o 10, herr *Brodins* anförande:
sid. 32, rad. 22 nedifr. *står*: 100,000 millioners kapital
läs: 100 millioners kapital

Rättelse:

i Andra Kammarens protokoll, n:o 11, hans excellens herr statsministern *Themptanders* anförande:
sid. 34, rad. 19 nedifr. *står*: princip i diskussion.
läs: principdiskussion.